

Fysikus *Andreas Nicolai Kraft Boeg* (Lægeexamen i Januar 1880) forsvarede den 1ste Juli 1902 sin for den medicinske Doktorgrad skrevne Afhandling: „Et epidemiologisk Bidrag til Lungeftisens Ætiologi“. Paa Embeds Vegne opponerede Professorerne, Dr. C. J. Salomonsen og Dr. K. Faber, af Tilhørerne ingen. Graden meddelt den 18de September 1902.

Distriktslæge paa Færøerne *Frederik Jørgensen* (Lægeexamen i Januar 1891) (se foran S. 75) erholdt ved kgl. Resolution Fritagelse for det mundtlige Forsvar af den af ham for den medicinske Doktorgrad skrevne Afhandling: „Anthropologiske Undersøgelser fra Færøerne (Anthropologia Færoica)“. Graden meddelt den 4de Juli 1902.

Sognepræst i Christianssted paa Sct. Croix *Hermann Carl Johannes Lawaetz* (Theologisk Embedsexamen i Juni 1888) erholdt ved kgl. Resolution (se foran S. 77) Fritagelse for det mundtlige Forsvar af den af ham for den theologiske Licentiatgrad skrevne Afhandling: „Brødre-menighedens Mission i Dansk-Vestindien 1769—1848. Bidrag til en Charakteristik af Brødrekirken og dens Gerning og af den farvede Races Stilling til Christendommen“. Graden meddelt den 8de Juli 1902.

VII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Universitetsbibliotheket 1901—1902.

(Overbibliothekar, Dr. S. Birket Smith.)

Bibliotheket var i det akademiske Aar 1901—1902 aabent for Publikum i 265 Dage, baade for Udlaanets og for Læsesalens Vedkommende. Der udlaantes 22568 Bind (mod 19170 Laanebeviser), medens der i Læsesalen fremtoges 34899 Bind til 19750 Besøgende (deraf i Eftermiddagstimerne 4764 Bind til 5384 Besøgende). I det hele har der saaledes i Aarets Løb været fremtaget til Publikums Brug 57467 Bind.

Med Hensyn til Bibliothekets Benyttelse i de enkelte Maaneder stiller Forholdet sig, som det vil ses af følgende Oversigt:

Læsesalen om Formiddagen (Kl. 11—3):

	Dagenes Antal.	Besøgende.	Fremtagne Bind.
September	25	1393	2889
Oktober	27	1653	2904
November	25	1441	2881
December	19	1064	2479
Januar	25	1275	2724
Februar	24	1344	2868
Marts	22	1371	2531
April	23	1197	2432
Maj	24	1163	2483
Juni	17	776	1713
Juli	8	364	1000
August	26	1325	3231
	265	14366	30135

Læsesalen om Eftermiddagen (Kl. 5—8):

	Dagenes Antal.	Besøgende.	Fremtagne Bind.
September	25	565	702
Oktober	27	637	503
November	25	567	425
December	19	380	351
Januar	25	515	638
Februar	24	528	395
Marts	22	535	349
April	22*)	388	333
Maj	24	403	320
Juni	17	287	222
Juli	8	123	191
August	26	456	335
	264	5384	4764

Udlaanet.

	Dagenes Antal.	Laanebeviser.	Fremtagne Bind.
September	25	1671	1939
Oktober	27	1896	2206
November	25	1901	2227
December	19	1403	1666
Januar	25	1874	2178
Februar	24	1765	2067
Marts	22	1659	1972
April	23	1837	2136
Maj	24	1660	1962
Juni	17	1280	1547
Juli	8	595	681
August	26	1629	1987
	265	19170	22568

— Bogsamlingen forøgedes i Aaret 1901—1902 paa sædvanlig Maade, dels gennem den befalede Aflevering af dansk Litteratur, dels gennem Indkjøb, Udvexling med fremmede Universiteter og andre lærde Institutioner, samt Gaver. Blandt de sidste kan særlig fremhæves: 1) En stor Mængde, mest lærde periodiske Skrifter, som det kgl. danske Videnskabernes Selskab afgav til Bibliotheket i dette Aar som i saa mange tidligere. 2) En Række af det kongelige Bibliothek i Berlin udgivne Haandskriftfortegnelser o. lign., ialt 26 Bind, og sammes „Titeldrucke“ fra 1892—1900; skænkede af det nævnte Bibliothek. 3) En Del danske og norske Skoleprogrammer, skænkede af Boghandler Herman Lyng, der stillede hele sin Samling af Skoleprogrammer til Bibliothekets Raadighed, ligesom han tidligere havde gjort med en Samling af andre nyere, danske og norske Smaaskrifter. 3) En Række af „det nordiske Forlag“s Skrifter, trykte paa tykt Papir, skænkede af Direktør Ernst Bojesen. — Af

*) Store Bededags-Aften var Læsesalen lukket.

Haandskriftsamlingens Forøgelser kan fremhæves: 1) En Del Papirer af P. L. Møllers Efterladenskab, skænkede af Grosserer M. L. Møller. 2) En Del Papirer af afd. Boghandler A. Richter's Efterladenskab, hvorimellem flere Oversættelser af og Oplysninger om spanske dramatiske Forfattere; skænkede af Boghandler J. E. Wismann. 3) En Række Bind af Professor C. F. Lütken's Efterladenskab, væsentlig indeholdende hans Optegnelser af Forelæsninger, holdte ved Sorø Akademi og i København; skænkede af den afdødes Familie. 4) Robert C. Childers' Breve til V. Fausbøll i Aarene 1873—76, vedrørende vanskelige Spørgsmaal i Pali-Filologi; skænkede af Professor Fausbøll.

Desuden modtog Bibliotheket Gaver fra følgende Institutioner, Redaktioner og enkelte Personer:

Kultusministeriet, Udenrigsministeriet, Generaldirektoratet for Skattevæsenet, det store kgl. Bibliothek, Statens statistiske Bureau, det kgl. Søkort-Arkiv, det theologiske Fakultet, den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Zoologisk Museum, Direktionen for Kreditforeningen af Grundejere i de danske Østifter, Direktionen for Carlsbergfondet, Amtskontoret i Aalborg, Amtsraadene i Randers, Silkeborg, Aalborg, Thisted og Præstø, det kgl. nordiske Oldskriftselskab, Redaktionen af „Nordisk Tidsskrift for Filologi“, Danish Regional Bureau for the International Catalogue of Scientific Literature, det kgl. norske Finansdepartement, det norske Rigsarkiv, det statistiske Centralbureau i Christiania, den norske historiske Kildeskriftkommission, Videnskabsselskabet i Christiania, det kgl. norske Videnskabers Selskab (Trondhjem), Fridthjof Nansens Fond til Videnskabens Fremme, Bergens Museum, Kgl. Vetenskaps-Societeten i Upsala, Kgl. humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Upsala, Universitetsbibliotheket i Upsala, det kgl. Bibliothek i Stockholm, Göteborgs Högskola, Redaktionen af „Nordiskt medicinskt Arkiv“, det Kejserlig tyske Gesandtskab i København, Verein für mecklenburgische Geschichte und Alterthumskunde, Fränckelsche Stiftung (Breslau), K. Gesellschaft der Wissenschaften in Wien, Organisations-Komiteen for den 3. internationale Studenter-Kongres i Budapest, l'Université libre de Bruxelles, Redaktionen af „Journal médical de Bruxelles“, la Société des naturalistes Luxembourgeois („Fauna“), the Lords of Treasury, the Pathological Society of London, the Clinical Society of London, the Howard Association, Universitetet i Edinburgh, Universitetet i Glasgow, the Trustees of the Hunterian Coin Catalogue Fund (Glasgow), St. Andrews Universitet, Ministère de l'instruction publique (Paris), Universiteterne i Grenoble og Lille, le Musée d'histoire naturelle de Marseille, le Comité international des poids et mesures, la Société des amis de l'Université de Lyon, Direktionen for „La Chronique de France“, Biblioteca Nazionale di Palermo, le Comité central de Statistique de St. Pétersbourg, die gelehrte Estnische Gesellschaft, die Naturforschergesellschaft bei der Universität Jurjeff (Dorpat), Universitetet i Jassy, the Plague Research Laboratory (Bombay), det medicinske Fakultet ved Universitetet i Tokio, the Royal Society of Canada, the Geological Survey Department of Canada, Universitetet i Toronto, U. S. Department of the Interior og Department of Agriculture, the Surgeon

General, U. S. Army, U. S. National Museum (Washington), the National Academy of Sciences (Washington), the Smithsonian Institute, the California Academy of Sciences, Princeton University, Columbia University, the State University of Iowa, the University of Missouri, the University of Nebraska, the University of Minnesota, the Association of American Medical Colleges, Franklin and Marshall College, the Association of American Physicians, the Johns Hopkins Hospital, Maryland Geological Survey, the Newberry Library (Chicago), the Library of Congress (Washington), the Public Library of the City of Boston, the John Crerar Library, den dansk-norske Boghandel i Chicago, Biblioteca Nacional i Buenos Aires, la Oficina demográfica nacional (Buenos Aires), la Dirección General de estadística municipal de la ciudad de Buenos Aires, la Municipalidad del Rosario de Santa Fe, the Trustees of the Public Library, Museums and National Gallery of Victoria.

Hr. J. Ammitzbøll (Ystad), Cand. theol. J. O. Andersen, Pastor emer. C. Aschlund, Translator Fr. Bajer, Hr. E. S. Balch (Philadelphia), Cand. mag. Fr. Bech, Fru Anna Berendsen, Docent Dr. R. S. Bergh, Hr. Povl Bjerge (Askov), Ingeniør Bird, Cand. A. A. Bjørnbo, Hr. K. Blenman (Bombay), Hr. H. v. Bruiningk (Riga), Hr. B. Buerdorff (Leipzig?), Cand. jur. Frantz Dahl, Hr. Svenning Dahl (Chicago), Konseilspræsident og Udenrigsminister, Dr. jur. Deuntzer, Direktør W. Doberck (Hongkong), Boghandler A. Dolleris (Vejle), fhv. Professor N. C. Frederiksen, Kontorchef W. Fridericia, Dr. phil. Aage Friis, Hr. H. Fritsche (St. Petersburg), Universitetsboghandler Gad, D'Herr. Gehe & Co. (Dresden), Overlærer K. T. E. Gronau (Hagen i Westphalen), Boghandler E. Hagerup, Bibliotheksassistent A. Halling, Forlagsboghandler J. Hegel, Kammeradvokat Dr. jur. A. Hindenburg, Prof. theol. J. C. Jacobsen, Mag. art. J. C. Kall, Premierlieutenant R. Kall, Bibliothekar K. H. Karlsson (Stockholm), Overlærer Kleisdorff (Aarhus), Bibliotheksassistent Alfr. Krarup, Cand. mag. la Cour, Underbibliothekar Dr. S. Larsen, Professor G. Laudati (Trani), Professor K. G. Leinberg (Helsingfors), Hr. Archer de Lima (Lissabon), Boghandler Herm. Lynge, Bibliothekar E. Magnusson (Cambridge), Hr. E. Merck (Darmstadt), Cand. phil. A. Meyer-Benediktsen, Korpslæge A. Mørch (Odense), Hr. G. Niederlein (Philadelphia), Dr. M. v. Niessen (Wiesbaden), Højesteretsassessor C. V. Nyholm, Professor Kr. Nyrop, Professor Hans Olrik, Cand. mag. C. H. Ostenfeld, Professor M. Pappenheim (Kiel), Professor L. Peprný (Prag), Redaktør A. Petersen-Studnitz, Hr. E. Picot (Paris), Hr. P. Rosenstand-Wøldike (Jurjew), Pastor Dr. H. F. Rørdam, Boghandler J. Salmonsens, Bogholder M. Saurbrey's Efterladte, Kammerherre J. F. Scavenius, Dr. Joh. Scharffenberg (Norge), Mag. scient. Johs. Schmidt, Pastor J. Schmitt (Ettenkirch), Grosserer J. E. Schrøder, Dr. phil. O. Siesbye, Overrabbiner D. Simonsen, Hr. J. B. Staub (Leipzig), Generalauditor H. C. Steffensen, Læge E. Støren (Norge), Kancelliraad Fr. Thomassen, Pastor D. Thrap (Christiania), Hr. Adair Welcker (San Francisco), Professor Cl. Wilkens, Boghandler O. Wroblewsky.

— Af andre Bibliotheket vedkommende Forhold og Sager kan fremhæves følgende:

Fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet modtog jeg 4de November 1901 følgende Skrivelse, dateret 1ste November s. A.:

„Da det er Ministeriet magtpaaliggende, at offentlige Meddelelser finde Sted saaledes, at deres Udbredelse i det Publikum, til hvem de ere rettede, i saa vid Udstrækning som muligt er sikret, skal man herved meddele, at afset fra de Tilfælde, som ved Lovgivningen ere ordnede paa en særlig Maade, vil der fremtidigt, for saa vidt angaar nogen af Statens Midler betalt Avertering i københavnske Blade, være at avertere alene i Bladene „Berlingske Tidende“, „Nationaltidende“, „Dannebrog“ og „Politiken“ samt, naar det til fornævnte Øjemeds Opnaaelse maatte anses hensigtsmæssigt, i Bladet „Socialdemokraten“. For saa vidt det ikke hidtil har været anset nødvendigt at indrykke den paagjældende Art af Bekjendtgørelser i saa stort et Antal Blade, skulde man udbede sig Deres Forslag om, i hvilke af de ovennævnte Blade De maatte anse det hensigtsmæssigt at lade dem indrykke for at skaffe dem den størst mulige Udbredelse blandt det Publikum, hvortil Bekjendtgørelserne ere rettede.“

Herpaa svarede jeg 5te November s. A.:

„Universitetsbibliotheket averterer overhovedet kun i Bladene i to Anledninger, nemlig i Anledning af dets Lukning i Sommerferien og i Julen. I mange Aar og i Overensstemmelse med et af Ministeriet approberet Reglement fandt denne Avertering Sted i de to københavnske Blade, som i ældre Tid nærmest vare beregnede paa at optage Avertissementer, nemlig Berlingske Tidende og Adresseavisen. Efter at det sidstnævnte Blad imidlertid i nyere Tid ganske havde skiftet Karakter, foreslog jeg Konsistorium at ophøre med at avertere i det, hvilket Konsistorium bifaldt. Jeg tænkte ganske vist ved denne Lejlighed paa at overføre de hidtil i Adresseavisen indrykkede Avertissementer til et andet Blad, men jeg opgav Tanken igjen, fordi jeg følte mig overbevist om, at det bibliothekssøgende Publikum ad andre Veje fik tilstrækkelig Underretning, nemlig, foruden gennem Berlingske Tidende, gennem Bibliothekets nye Reglement, der uddeles til alle Laanere, og gennem Københavns Vejviser, der stadig indeholder korrekte Meddelelser om Bibliothekets Lukningstider. Jeg har heller aldrig hørt nogen Klage over, at Bibliotheket averterede for lidt, og i Henhold til det ovenanførte, samt fordi det er temmelig dyrt at avertere, og Bibliothekets Budget ikke er stort, tillader jeg mig at henstille til det høje Ministerium, principielt: at det ogsaa i Fremtiden tillades mig at avertere alene i Berlingske Tidende, og subsidiært: at det tillades mig at indskrænke mig til at avertere i *ét* Blad til foruden Berlingske Tidende, i hvilket sidste Tilfælde jeg da ærbødigst overlader Valget af Bladet til det høje Ministeriums egen Afgjørelse.“

— Under 21de December 1901 afæskede Konsistorium mig en Erklæring om et af Overbibliothekaren ved det store kgl. Bibliothek, H. O. Lange, udarbejdet og fra Ministeriet tilsendt Forslag til en Revision af Forordningen af 20de Januar 1832 om Bogtrykkernes Afleveringspligt til Statens Bibliotheker. Da min Erklæring af 27de December allerede foreligger trykt (i „Forslag til Lov om den Bogtrykkerne m. fl. paahvilende Forpligtelse til Aflevering af Friexemplarer til offentlige Biblio-

theke“, S. 10—13), gjengives den ikke her. Kun skal jeg bemærke, at jeg bl. a. foreslog, at i saadanne Tilfælde, hvor det viste sig vanskeligt for Bibliothekerne at faa de til et Skrift hørende Tavler eller Kort tilvejebragte hos Trykkeren, skulde Forlæggeren være forpligtet til at skaffe dem til Veje. I det Folkethinget forelagte Lovforslag blev der ikke taget Hensyn til mit Ønske i saa Henseende, men i Landstinget optoges Spørgsmaalet, som jeg anser for at være af ikke ringe Betydning for Bibliothekerne, og en Bestemmelse i den af mig angivne Retning indgik i den endelige Lov af 2den Maj 1902.

— Under 22de Februar 1902 tilsendte Ministeriet mig til Erklæring en Skrivelse fra Cand. theol. C. P. Højbjerg, hvori denne anmoder Ministeren om, at han, „naar den rette Tid er inde, vil fremhjælpe en for os Provinsboere gunstigere Ordning af Forholdene ved Universitetsbibliotheket, saaledes at man kunde faa tilsendt Bøger direkte fra Bibliotheket. Det turde være en uberegnelig Hindring for Læreres og Præsters grundige Studium og Fremgang i boglig Lærdom, at Laan fra nævnte Bogsamling gjøres afhængigt af private Forbindelser i Hovedstaden. Dette i Forbindelse med den Omstændighed, at Bibliotheket ikke har Raad til at lade trykke Kataloger, som kunde staa til Laantageres Tjeneste, føles sikkert som et alvorligt Savn hos en ikke ringe Del af de Mænd og Kvinder, der staa i et mere direkte Forhold til Oplysningssagen i vort Folk.“

Herpaa svarede jeg 24de Februar s. A.:

„Skjønt Universitetsbibliotheket efter sit Navn nærmest skulde være bestemt for Universitetets Lærere og de Studerende, have dog i umendelige Tider alle Beboere af Hovedstaden og dens nærmeste Omegn havt ganske uhindret Adgang til dets Benyttelse, forudsat blot, at de ved deres Person, Stilling eller andres Kaution ydede fornøden Sikkerhed. Med fjernere boende maatte Forholdet nødvendigvis stille sig lidt anderledes, dels fordi Bibliotheket havde vanskeligere ved at kontrollere deres (ligesom ogsaa deres Kautionisters) Soliditet, dels fordi det overfor Provinsboere, der maatte vise sig forsømmelige eller upaalidelige med Hensyn til Tilbageleveringen af de laante Bøger, savnede de Midler til at komme hurtigt til sin Ret, som det har i Hænde overfor Hovedstadens Beboere. Ogsaa Hensynet til, at mange Bøger, navnlig Værker i stor Format eller af særlig Kostbarhed, kunde komme til at lide uforholdsmæssigt ved en langvarig Transport, maatte naturligvis spille en Rolle. Trods dette har — da Universitetsbibliotheket altid gjør sig en Ære af at vise den størst mulige Liberalitet med Hensyn til sit Udlaan — Antallet af de Provinsboere, der laante Bøger paa Bibliotheket, altid været meget stort, og der har aldrig været ført Klage over, at vi stillede for store Krav til dem. I Virkeligheden stille vi, naar vedkommende ellers synes os at frembyde tilstrækkelig Sikkerhed, ikke anden Betingelse for Udlaanet, end at han skal sørge for at have en Forbindelse i Kjøbenhavn, som kan afhente, indpakke og afsende de Bøger, han ønsker at laane. Denne Betingelse har for de allerfleste vist sig saare let at opfylde, og de enkelte, der ikke have kunnet fyldestgøre den, have da altid havt og benyttet den Udvej at arrangere sig privat med Bibliothekets Bud, saaledes at dette

mod en ringe Godtgjørelse paatager sig Ulejligheden med Indpakningen og Forsendelsen. Udover dette synes det mig heller ikke med Billighed at kunne forlanges, at Universitetsbibliotheket skal strække sig, da Hensynet til Provinsboerne dog for det altid maa komme i anden Række.*) Hvis det gjordes Bibliotheket til Pligt selv at besørge Bøgerne indpakkede og afsendte, vilde de udenbys Laanere sikkert altid benytte sig deraf, og dette vilde medføre et ganske uoverkommeligt Arbejde for Bibliothekets Bud, for ikke at tale om, at Bibliotheket stadig vilde komme til at staa i Forskud for Forsendelsesomkostningerne (der ikke i Forvejen kunde beregnes) og ofte maaske vilde have Vanskelighed ved at faa dem tilbagebetalte igjen.

Naar Hr. Højbjerg ogsaa i sin Skrivelse omtaler som et alvorligt Savn, „at Bibliotheket ikke kan faa Raad til at lade trykke Kataloger, som kunde staa til Laantageres Tjeneste“, kan jeg, for saa vidt han tænker paa en trykt Fortegnelse over Bibliothekets 3 à 400000 Bind, desværre ikke give ham Udsigt til, at dette Savn bliver afhjulpet, da dertil vilde kræves en enorm Sum Penge og et Arbejde, der vilde strække sig over en uoverskuelig Aarrække. Men hvis han foreløbig vil nøjes med mindre, vil han jo i den under Arbejde værende „Accessionskatalog“ for de af Staten understøttede Bibliotheker (som jo skal udkomme aarlig) i hvert Tilfælde kunne gjøre Bekjendtskab med den allernyeste Litteratur, som Universitetsbibliotheket har erhvervet.

— Baade i den 1901 foranstaltede Udstilling af ældre dansk Kunst og i Presseudstillingen 1902 deltog Universitetsbibliotheket, idet der herfra til den første indsendtes 5 Kunstværker (3 Malerier og 2 Gipsbuster), til den sidste en stor Del ældre og nyere Bladlitteratur. Alle de udlaante Sager modtoges tilbage i uskadt Stand.

— Statens statistiske Bureau forespurgt i Sommeren 1902, om Universitetsbibliotheket, som ejede de 15 første Bind af Tidsskriftet „Journal of the Statistical Society of London“ (1839—62), kunde være tilbøjeligt til at overlade disse Bind til Bureauet, der selv havde Tidsskriftet fra 20de Bind til Dato, men manglede Begyndelsen. Da der, efter hvad der sagdes i den paagjældende Skrivelse, ofte ved Bureauets Udlaan var Brug for Tidsskriftet, medens det saa at sige aldrig benyttedes i Universitetsbibliotheket, anbefalede jeg Sagen, som derefter bifaldtes af Konsistorium og bevilgedes af Ministeriet.

— Arbejdet ved de nye Kataloger fremmedes i det forløbne Aar paa sædvanlig Maade, og en Indberetning derom (for Finansaaret 1901—02) indsendtes under 7de Maj 1902 til Ministeriet. Til den alfabetiske Seddelkatalog blev der af Cand. mag. Bartholin skrevet 4031 Sedler, alle hørende til Afdelingerne Mathematik og Astronomi. Af Bibliothekets eget Personale blev der skrevet alfabetiske Titelsedler til Afdelingen engelsk Sprog og Litteratur, ligesom ogsaa til de mange Bøger og Smaaskrifter, der i

*) Jeg tillader mig at vedlægge et Exemplar af Universitetsbibliothekets i 1898 af Ministeriet approberede Reglement, ifølge hvilket udenbys boende *formelt* kun have en meget betinget Adkomst til at laane Bøger hjem fra Bibliotheket.

Aarets Løb skænkedes til Bibliotheket, bl. a. af Boghandler H. Lynge. — I Fagkatalogen indførtes i Finansaarets Løb af Cand. mag. Bartholin 6755 Titler. Ordningen af Fagkatalogen var udført af Dr. Poul Heegaard, Professor Dr. Fridericia, Dr. S. Larsen, Dr. D. Andersen, Assistent A. Halling og mig. Dr. Heegaard viste Bibliotheket den Velvillie at ordne Afdelingerne Mathematik og Astronomi. De andre Afdelinger, der gjordes færdige, vare: Tysklands specielle Historie og Geografi, fra Hanseforbundet og ud; Byzantinsk og nygræsk Sprog og Litteratur; Latinsk Sprog, Litteraturhistorie og Litteratur til latinske Forfattere, Cicero medregnet; Nyere europæiske Sprog og Litteraturer i Almindelighed, og specielt: Romanske Sprog og Litteraturer i Almindelighed samt Begyndelsen af italiensk Sprog og Litteratur; Almindelig Biografi og Karakteristik, Bogstaverne D, E og F.; Priser, Erhvervsforhold i Almindelighed og Handel.

Til Fortsættelse af Bibliothekets Katalogarbejde gaves paa Finansloven for 1902—03 en ny Bevilling paa 1900 Kroner om Aaret, ligesom hidtil foreløbig paa 3 Aar.

— Ved Skrivelse af 6te Maj 1902 bevilgede Konsistorium en Ansøgning fra 3die Assistent ved Bibliotheket, Cand. mag. Alfred Krarup, hvori han anholdt om at faa Permission fra sin Stilling ved Bibliotheket i Tiden 1ste September 1902 til 1ste August 1903 for at fortsætte et Arbejde, som Carlsbergfonden lader udføre i Vatikanerarkivet, samt om, at han i sin Fraværelse maatte som Vikar stille Cand. mag. Raphael Meyer, som tidligere havde været ansat ved Bibliotheket.

Den Tilsynshavende ved Garderoben i Formiddagstimerne, Nikoline Petrea Bagger, som tiltraadte sin Tjeneste 1ste Septbr. 1901, opsgade allerede i samme Maaned sin Plads, hvorfor jeg i hendes Sted fra 1ste Oktober antog fhv. Bibliotheksbud Marcussens ældste Datter, Madam Amalie Andersen. Da denne døde 23de Maj 1902, overdrog jeg Tjenesten ved Garderoben i Formiddagstimerne til den afdødes Søster, Albertine Marcussen, der hidtil havde haft Tilsyn med Garderoben om Eftermiddagen. Dette Tilsyn overdrog jeg derefter til Bud ved Læsesalen A. Bagger.

2. Den botaniske Have i 1902.

(Professor, Dr. Eug. Warming.)

A. Haven i snævrere Forstand.

1. Frilandsanlægget. Ren- og Vedligeholdelsesarbejderne samt Reol- og Vintergravning af Busketter, Kvarterer og Grupper ere udførte som sædvanlig. Forskjellige af Grupperne til de fleraarige Planter ere omplantede og Jorden tildels fornyet. Den Del af Observatoriehøjen, der forrige Aar blev istandsat til Dyrkning af de Planter, der fortrinsvis benyttes til Afskæring til Brug ved Undervisningen i Skolerne (til „Skolehave“), er tilplantet. Kanten langs med Søen, der paa nogle Steder var sunken, er efterhjulpen med Faskiner og Græstørv. Plænen med Acer, langs Østerfarimagsgade, tilligemed nogle mindre Græskanter ere omgravede og tilsaaede paany. Rensningen af Jorden paa den sidste Del

af Observatoriehøjen, mellem Pinus og Larix, er fortsat med Udgravning af fleraarige Ugræsrodder, og den er tilsaaet med Græs. En Del af den Høj, der er beplantet med Thuja, hvor Jorden ikke tidligere er rensset, er reolgravet, og Rødder af Agertidsel, Følfod, m. fl. ere udsamlede. For at Vandstanden i Søen ikke skulde overskride den fastsatte Højde, maatte Dampumpen benyttes 101 Gange i 733 Timer, hvorfor der særligt i dette Øjemed maatte fyres under Kjedlerne i 396 Timer. Gangen bag Museet, der var opgravet ved Lægningen af Brandallarmen, er makadamiseret; de øvrige Gange ere jævne og grusede.

2. Sorø-Arboret. I Planteskolen i Feldskov er iaar udplantet c. 170 Exemplarer af løvfældende Træer og Buske, tiltrukne her i Haven, og c. 150 købte Naaletræer. Efter Aftale med Skovrider Ammitzbøll i Sorø bliver der i Løbet af Vinteren ryddet et Stykke i Skoven, hvor da til næste Aar Slægterne Abies og Picea kunne plantes; af disse findes nu i Planteskolen c. 50 Arter og Afarter.

3. Væxthusene. Planternes Renholdelse, Omplantning, Formering, m. m. er udført som sædvanlig. I Nr. 10 (G 1.) ere Stenhøjene med Cactus, den gamle og den nye Verdens Saftplanter omlagte og omplantede, tildels med unge Planter. Af Planter, der dyrkes i Ballier, ere 17 omplantede. Livistona chinensis har iaar for første Gang blomstret og sat Frugt her i Haven; den modtoges i 1853 fra Gartner Hempel paa Sølyst. Denne og Livistona oliviformis, der ogsaa iaar har blomstret og sat Frugt, ville i Løbet af nogle Aar blive for store for Palmehuset, saa at det for Pladsens Skyld vil blive nødvendigt at udskyde i det mindste en af dem. Alle Glastagene paa Væxthusene ere eftersete og kittede. Paa Varmeapparatet ere Hanerne slebne, Rør og Pakninger eftersete og fornyede, hvor det var nødvendigt. Af Dampprørene fornyedes 11' til Vandkassen i Nr. 2 (C) og 5' til Varmebedet i Nr. 9 (F₄). I Nr. 3 (A) ombyttedes 2 Stk. 4" Rør, der vare revnede, med 2 fra de underliggende Ledninger, som ikke benyttes. Hovedhanen til Nr. 14 (H) fornyedes. Paa Dampmaskinen repareredes Stemplet og Drivremmene. I Formerings- og Forsøgshusene fornyedes næsten alt Træværket; Planteskuret og Forsøgsværrelserne ved det istandsattes. Ombygningen af Væxthuset Nr. 14 (H), til hvilken der var given Bevilling, blev udsat til næste Aar.

4. Bygningerne. Det aarlige Eftersyn paa Tag og Fag er udført som sædvanlig. Træværket paa den sydlige Loggia ved Portnerboligen blev fornyet og begge Loggiaer bleve malede. Portnerboligen istandsattes, Gulvet i Kjøkkenet, der var raadent, fornyedes. Træstakitterne ved Farimagsgade bleve reparerede, Stolperne tildels fornyede. Planteværkerne omkring Undergartnerens og Fyrbøderens Gaarde fornyedes og bleve malede, og Gaardene bleve brolagte paany, da de vare underminerede af Rotter. I Gartnerboligen blev Frøkamret malet; 1 Frøskab og 1 Katalogskab anskaffedes; alle Skabe bleve malede; Kontoret blev malet. I Kjøkkenet blev Gulvet, der var opslidt, fornyet, og Kjøkkenet blev istandsat og malet. Gulve ferniseredes. Da Gartnerens Kontor hidtil væsentligst havde været forsynet med hans private Møbler,

maatte dette omtrent møbleres helt af nyt ved den nye Overgartners Tiltrædelse.

5. Frø- og Plantebytning. Fra 49 botaniske Haver og 12 Privatmænd er modtaget 1746 Portioner Frø, hvoraf de, der kunde bestemmes efter Frøet, ere udsaaede under bestemt Navn. Af de øvrige ere 564 Arter saaede under det modtagne Navn.

Der er modtaget 289 Arter levende Planter fra 11 botaniske Haver og 31 Gartnere og Haveejere. Blandt Giverne vare: Ingeniør A. Friedrichsen, Handelsgartner Hjort, Grosserer Erichsen, Gartner Steenberg, Mr. Daigremont i Montmorency, Gartner Larsen, Cand. mag. Hjalmar Jensen, den danske Konsul i Rangoon Fernie Todd, Dr. Fox, Superintendent of the Botanic garden, og Mr. Pereira i Singapore, Cand. pharm. Marius Jensen, Dr. W. Sørensen, Undergartner G. Becker, Inspektør Ostenfeld, Handelsgartner Henkel i Darmstadt, Lektor C. Hansen, Handelsgartner D. T. Poulsen, Cand. pharm. J. Hartz m. fl.

Fra Haven er afgivet 5514 Portioner Frø til 80 botaniske Haver, 19 Landbrugsskoler, Seminarier, Gartnere og Studerende. Af Planter er afgivet 443 Exemplarer og 15 Arter Stiklinger til botaniske Haver, Skoler, Gartnere og Havevenner.

Foruden til Universitetslærernes Forelæsninger og Examiner samt til den polytekniske og farmaceutiske Lærestalts Undervisning i Botanik er der af afskaarne Planter til Undervisning afgivet 1211 Portioner til 74 Skoler, 17 Kursus og Manuduktører. Til Skolelærerexaminerne ude i Landet ere 21 Portioner afgivne.

Forhallen paa Universitetet dekoreredes ved det 3die nordiske akademiske Møde 2den—4de Juni, og ved det nordiske Juristmøde i August.

6. Personalet. I Henseende til Havens Personale er der sket usædvanlig mange og store Forandringer. Den første var, at Portner M. Jørgensen pludselig afgik ved Døden den 22de Februar. Han var en særdeles vel begavet Mand, der vidste fortrinlig Besked med Museets Anliggender og bl. a. ved sit kunstneriske Talent var til Nytte ved Udførelsen af Vægtavler. Han havde været i Havens Tjeneste fra Januar 1882. I hans Sted antoges fra 15de April en af Havens Arbejdere, Emanuel Bjørkman, som Portner.

Den største Forandring var dog den, at Havens Overgartner, Th. Friedrichsen, i Maj Maaned indgav Andragende om Afsked fra sit Embede fra 31te Oktober at regne, da han til den Tid vilde være fyldt 75 Aar og ikke følte Kræfterne slaa til længere til den store og ansvarsfulde Stilling. Han har været ansat som Overgartner fra 1ste November 1868, efter Weilbachs Død. I de 33 Aar, i hvilke han indehavde sit Embede, røgtede han det med en usædvanlig Nidkærhed, Flid og Paapassenhed, og ved hans Afgang staar Haven utvivlsomt som en fortræffelig ordnet botanisk Have, med vel bestemte Planter og med det samme Ry for godt Frø, som den altid har havt i den internationale Frøbytning mellem botaniske Haver. Særligt bør nævnes, at han ikke længe efter sin Tiltrædelse kom ind i Komiteen for Havens Flytning fra Charlottenborg til det nuværende Terræn, og at han her fik et meget stort, extra-

ordinært Arbejde at udføre; han havde en væsentlig Andel i dette store Foretagendes smukke Tilendebringelse. Om den Agtelse, han havde vundet blandt Kolleger og Botanikere, vidnede den Fest, der blev afholdt til hans Ære den 11te December.

I Friedrichsens Sted valgte Konsistorium Havebrugskandidat Axel Lange, der under 15de Oktober fik kongelig Udnævnelse som Overgartner fra 1ste November at regne, og som i mange Aar havde studeret botanisk Gartneri, deraf omtrent fire Aar i udenlandske botaniske Haver.

Den 3die April havde Medhjælper Bonfils og den 12te Maj Renjöringskonen Dorothea Nielsen været 25 Aar i Havens Tjeneste. Med August Maanedes Udgang afgik Medhjælper C. Bohn; i hans Sted antoges Havebrugskandidat Clemen Jensen; med Oktober Maanedes Udgang afgik Medhjælper Larsen, i hans Sted antoges Havebrugskandidat Haslund.

De Funktionærer og Arbejdere, der forrige Aar erholdt Dyrtidstillæg, have, for saa vidt de endnu vare i Havens Tjeneste, iaar atter faaet lignende Tillæg.

7. Forsøgshuset, der paa Grund af Ombygning kun i kort Tid kunde benyttes, og Forsøgshaven have været benyttede af Cand. pharm. Hansen, Mag. sc. O. Paulsen og Mag. sc. Raunkiær.

8. Adgangskort ere udstedte til 31 Manuduktører og Studerende tildels med Adgang til Væxthuse, Stenhøje og Mosen. Til Skoler er udstedt 5 Kort foruden de Skoler, der kun besøge Haven enkelte Gange, eller dem, hvor Læreren (Manuduktøren) læser med Børnene i Haven. Til at male i Haven og Væxthusene er udstedt 21 Kort. Af Betalingskort er solgt Nr. 60 og 62, for Enkelt-Person, medens Nr. 61, der var bestilt, ikke er blevet afhentet. Adgangskort til Haven ere af Bibliothekaren udstedte til 12 Botanikere og Amatører, 15 Lærere og Manuduktører, 11 Studd. mag., 133 Studd. med., 62 Studd. pharm., 1 Stud. polyt., 26 Lærerinder, 46 Seminarieelever, 4 Landbohøjskoleelever, 3 Privatister, 4 Haveelskere, 35 Lærerindeelever samt en Del af Kultusministeriets og Universitetets Embedsmænd.

9. Plantebestemmelsesarbejdet i 1902. I det forløbne Aar er der foretaget c. 400 Plantebestemmelser ved Mag. sc. Raunkiær, dels af Planter fra Væxthusene, dels af Frilandsplanter. Dansk Kvarter er revideret tre Gange, Studiekvarteret og biologisk Kvarter to Gange; endvidere er Revision foretaget af en- og to-aarigt Kvarter samt desuden paa Friland: Ranunculaceæ, Slægterne Arabis, Potentilla, Geum, Viola, Genista og Iris. I Væxthusene er foretaget en Revision og Reduktion af: Gymnospermæ, Smilaceæ, Araceæ, Crassulaceæ, Acacia og Eucalyptus. I Vintermaanederne er Registreringen af Planteafbildninger fortsat.

B. Museet (Museumsinspektør, Mag. sc. C. H. Ostenfeld.)

1. Udførte Bestemmelses- og Konservator-Arbejder.

a. Herbarierne.

Følgende Bestemmelsesarbejder ere udførte: Museumsinspektør Ostenfeld har revideret følgende Familier i det danske Herbarium: Cannabaceæ,

Celastraceæ, Ceratophyllaceæ, Cornaceæ, Corylaceæ, Crassulaceæ, Cruciferae, Cucurbitaceæ, Droseraceæ, Elæagnaceæ, Elatinaceæ, Euphorbiaceæ, Fumariaceæ, Geraniaceæ, Hypericaceæ, Linaceæ, Loranthaceæ, Lythraceæ, Malvaceæ, Myricaceæ, Nymphæaceæ, endvidere Slægterne *Circæa*, *Odontites*, *Spergularia* og *Stellaria*. En betydelig Mængde tilkomne danske Planter er bestemt eller revideret. Mindre Samlinger fra Jan Mayen og Island ere reviderede, ligeledes nogle Carices fra Kristiania Museet og Havfanerogamer fra Paris og Calcutta. Endelig har han bestemt Mag. sc. Ove Paulsen's centralasiatiske Cyperaceæ delvis, samt nogle Smaafamilier af Mag. sc. Schmidt's Siam-Samling. Assistent, Mag. sc. F. Børgesen har foretaget en Revision af Museets færøiske Havalger samt tilendebragt Bearbejdelsen af sine egne Samlinger af Færø-Havalger. Assistent, Mag. sc. Ove Paulsen har bestemt Grev Raben's brasilianske Monokotyledoner samt af sine egne Centralasiatiske Samlinger følgende: Monokotyledoner (undtagen Gramineæ og Cyperaceæ), Papaveraceæ, Zygophyllaceæ, Malvaceæ, Linaceæ, Primulaceæ, Cucurbitaceæ, Rubiaceæ, Rutaceæ, Fumariaceæ, Saxifragaceæ o. fl. Smaafamilier. Professor, Dr. phil. E. Rostrup har bestemt og revideret en Mængde islandske Svampe samt foretaget spredte andre Bestemmelser; Sognepræst J. D. Branth islandske Likener; Apotheksbestyrer C. Jensen arktiske Mosser, og Cand. polyt. E. Østrup færøiske og siamesiske samt danske Diatomeer. Mag. sc. H. Jónsson har fuldendt Bestemmelsen af islandske Havalger og bestemt islandske Landplanter, samlede i 1901; Mag. sc. C. Kruuse har paabegyndt Bestemmelsen af sine østgrønlandske Karplanter og Cand. mag. M. Vahl Bestemmelsen af sine Samlinger fra Madeira og Canarerne fra 1902; endvidere har Mag. sc. M. P. Porsild arbejdet med sine Samlinger fra Disco. Endelig har Mag. sc. Henning E. Petersen gennemgaaet Generalherbariets *Bupleurum* og Stud. mag. M. L. Mortensen det danske Herbariums *Equisetum* Materiale, samt Cand. pharm. A. Hansen Mosslægten *Amblystegium*. Af udenlandske Botanikere have følgende foretaget eller revideret Bestemmelser i Herbarierne: V. Brotherus (Helsingfors) Liebmann'ske Mosser, A. de Coincy (Courtoiseau près Triguères) Slægten *Echium* i Langes Herbarium, Foucaud (Rocheffort-sur-mer) Slægten *Spergularia* i Langes Herbarium, F. Fedde (Berlin) Familien Papaveraceæ undtagen Slægten *Papaver*, Heimerl (Wien) Slægten *Neea*, G. Kükenthal (Grub a. F., Coburg) Drejerske Carices, H. Lindberg (Helsingfors) *Heleocharis palustris* og nærstaaende Arter, C. Mez (Halle a. S.) Familien Myrsinaceæ, N. Svedelius (Stockholm) Slægten *Voyria*, V. Wittrock (Stockholm) *Hedera Helix*. Hertil kan føjes, at af Ove Paulsens centralasiatiske Samlinger ere følgende Familier bearbejdede: Compositæ (O. Hoffmann, Berlin), Cruciferae, Umbelliferae og Valerianaceæ (W. Lipsky, St. Petersborg), Gramineæ (Hackel, St. Pölten), Leguminosæ (I. Freyn, Prag) og Potamogetonaceæ (J. Baagøe, Næstved), og af Johs. Schmidts Siamsamlinger følgende: Dipterocarpaceæ (H. Heim, Paris), Myrsinaceæ (C. Mez, Halle), Ferskvands-Diatomeer (E. Østrup) og marine Plankton-Diatomeer (C. H. Ostenfeld).

Konservatorarbejder: 1) Dansk Herbarium: Choripetalæ fra Ce til

Ny bragte i endelig Orden; Interkalation af en betydelig Mængde nyt Materiale. 2) Arktisk Herbarium: Opklæbning af Tilgang til Samlinger; den foreløbige Ordning af Likenerne afsluttet. 3) Generalherbariet: Interkalation af en stor Mængde Materiale især fra Amerika. I Algeherbariet er Ordningen af Generalherbariets Florideer omtrent tilendebragt, den færøiske Algesamling ordnet og opklæbet. Der er ialt opklæbet 8764 Ark. Den vigtige Forandring med Hensyn til Planternes Konservering, at alle til Museet ankomne Planter behandles med en alkoholisk Sublimatopløsning, bør særlig fremhæves, da man saaledes undgaar den Ødelæggelse af Herbarierne ved Insekter, som man hidtil har været plaget af; foruden de ny tilkomne Planter er næsten hele vort arktiske Karplanteherbarium behandlet med Sublimatopløsningen.

b. Tørsamlingen.

En af afdøde Dr. C. M. Poulsens Bo købt Koglesamling er interkaleret af Mag. sc. Ove Paulsen, som ogsaa har indordnet andet nyt Materiale. Den danske Frøsamling er forøget betydeligt og ordnet af Stud. mag. M. L. Mortensen.

c. Spritsamlingen.

Største Delen af hele Samlingen er bleven eftersat med Hensyn til Spiritus; en Del nyt Materiale især fra Asien er indordnet.

2. Benyttelse af Museets Samlinger.

Følgende udenlandske Botanikere have laant af Museets Samlinger: J. Briquet (Genève), V. Brotherus (Helsingfors), A. Callier (Rosswein, Sachsen), A. de Coincy (Triguères), C. B. Clarke (Kew), U. Dammer (Berlin), A. Engler (Berlin), J. Freyn (Smickow bei Prag), Foslie (Trondhjem), Foucaud (Rochefort), F. Fedde (Berlin), M. Gürcke (Berlin), Heimerl (Wien), Hackel (St. Pölten), Heim (Paris), O. Hoffmann (Berlin), G. Kükenenthal (Grub a. F.), Kusnezoff (Jurjeb), H. Lindberg (Helsingfors), C. Mez (Halle a. S.), W. Lipsky (St. Petersburg), O. Nordstedt (Lund), W. Pfitzer (Heidelberg), Sauvageau (Bordeaux), C. E. Salmon (Reigate), O. Stapf (Kew), N. Svedelius (Stockholm), P. Van Tieghem (Paris), I. Urban (Berlin), Wainio (Helsingfors), O. Warburg (Berlin) og V. Wittrock (Stockholm). Endvidere har der fundet Udlaan Sted til 12 danske Botanikere, og Museet har foruden af Direktøren og Havens og Museets Funktionærer været benyttet til Studier af 22 Personer. Følgende Udlændinge have besøgt Museet: Konservator Ove Dahl (Kristiania), Dr. R. Sernander (Upsala), Lic. H. Hesselman (Stockholm), Professor, Dr. B. Jönsson (Lund), Professor, Dr. N. Wille (Kristiania), Kandidat K. B. Nordstrøm (Helsingborg), Kandidat G. W. F. Carlson (Upsala), Dr. U. Dammer (Berlin), Professor K. Puriewitsch (Kiew), kgl. Rath S. v. Molnár (Budapest), Dr. E. Woloszczak (Lwów Politechnika), Dr. A. S. Hitchcock (Washington) og Kandidat H. G. Simmons (Lund).

3. Udsendelse af Dubletter fra Museet.

Vort Dubletkatalog har været udsendt til forskellige Museer og efter disses Rekvisition er der uddelt følgende Dubletter: 318 Expl. til kgl. Museum i Berlin, 501 Expl. til Museet i Helsingfors, 37 Expl. til Kew Gardens, 570 Expl. til Museet i Kristiania og 600 Expl. til Rigmuseet i Stockholm. Endvidere ere følgende Dubletter udsendte: 110 Karplanter fra Færøerne til Kristiania-Museet og Professor M. Gandoger (Villefranche), 100 arktiske Karplanter til Kristiania-Museet, 149 Expl. til Botanisk Forening, samt mindre Samlinger til Mr. G. P. Clinton (Cambridge, Mass.), Mr. H. Fisher (Knaresborough, England), Museet i Paris, Pastor G. Kükenthal (Grub a. F.), Apotheker A. Callier (Rosswein, Sachsen), Major a. D. Reinbold (Itzehoe), Royal Botanic Garden, Sibpur (Calcutta), Mr. C. E. Salmon (Reigate, England) og Kew Gardens. Ialt er der udsendt c. 2450 Herbarie-Exemplarer, hvortil kommer, at Frk. Jespersens Skole i Helsingør har faaet de Expl. af afdøde Professor C. Grønlunds Karplanter, som Museet har udskudt, ialt c. 1500 Expl.

4. Museets Forøgelser.

Af Museets Forøgelser kunne særlig fremhæves følgende større Gaver: 1928 Expl. af amerikanske Planter fra New York Botanical Garden; 1083 Expl. af tørrede og 637 Expl. af spritlagte Alger fra Færøerne fra Bibliothekar, Mag. sc. F. Børgesen; 144 spritlagte Alger fra Færøerne og en større Samling Brun- og Grønalger fra Island fra Mag. sc. Helgi Jónsson; 2 store Samlinger af Spritmateriale og 1 stort Herbarium fra Java ved Cand. mag. Hjalmar Jensen; afdøde Frk. Rosenbergs Likensamling fra Hofjægermester Hofman-Bang; 760 Nr. af Karplanter fra Disko fra Kommissionen for Grønlands geografiske Undersøgelse ved Mag. sc. M. Porsild; c. 150 Herbarieplanter, c. 35 Spritpræparater og c. 20 Frugter fra Bagindien ved Cand. pharm. Marius Jensen; 319 Karplanter og Mosser fra Universitets-Museet i Helsingfors; 450 danske Karplanter fra Lærer V. Schmidt i Dvergetved; 100 islandske Karplanter fra Kandidat O. Davidsson; 114 Expl. fra Franz-Josef Archipelaget og Chabarowa fra H. Fisher (Jackson-Harmsworth Polar-Expedition); 70 tropiske Planter fra kgl. Museum i Berlin, og 130 Alger fra Færøerne fra Professor, Dr. E. Rostrup. Endvidere er modtaget Gaver fra: Hr. Tage Barfod, Skævinge; Botanisk Forening i København (Nordeuropæiske Planter); Hans Christensen, Botanisk Have; Calcuttas botaniske Have (Havfanerogamer); Ingeniør Elver; Hr. Axel Friedrichsen (sydamerikanske Frugter og Frø); Herreekviperingshandler Fisker (spirende Kokosnød); Kommunalærer S. Franck; Professor M. Gandoger, Villefranche; Stud. med. Hartman; Cand. pharm. J. Hartz; Mag. sc. N. Hartz; Gartner Hauschild, Gjentofte; Professor Theo. Holm, Washington; Grevinde Holstein-Holsteinborg, Sandved; Marshal A. Howe; Kommunalærer Knudsen; Seminarist C. M. Knudsen; Docent Dr. Kolderup Rosenvinge; Kristiania Universitets Museum (Planter fra Deinboll's Herbarium); Gartner Axel Lange; Adjunkt Jon. Lange (Planter fra Karpatherne); Stud. mag. Ejnar Larsen (Danske Ferskvandsalger); Blomsterimportør N. W. Larsen; Magister Harald Lindberg,

Helsingfors (sjældne og kritiske Planter fra Finland); Cand. jur. Chr. Lundbye; Mag. sc. A. Mentz; Lunds Botaniske Forening; MontPELLIERS Botaniske Institut; Stud. mag. M. L. Mortensen (danske Frø o. a.); fhv. Seminarielærer H. Mortensen; Museumsinspektør C. H. Ostenfeld (danske og nordeuropæiske Karplanter, specielt Carices, samt Ferskvandsalger og -Plankton); Viceinspektør Ottesen; Mag. sc. O. Paulsen (Grønlandske Planter); Lærer P. M. Pedersen, Sørup Højskole; Professor, Dr. V. A. Poulsen; Professor, Dr. E. Rostrup; Mag. sc. Ove Rostrup; Frk. A. Seidelin; Pastor H. P. Sørensen, Julianehaab; Riksmuseet i Stockholm, den växtpaläoratalogiska afdeling; Desinatør C. Thornam; Cand. mag. M. Vahl (Frugter og Frø fra Madeira og Canarerne); Professor I. C. Willis, Ceylon (Havfanerogamer); Kunstmaler K. Wiinstedt, og Professor Dr. E. Warming (danske Planter); samt Zoologisk Museum (en Kalkalgesamling).

Af Exsiccatsamlinger er der af k. k. Naturhistorisches Hofmuseum i Wien skænket „Kryptogamæ exsiccata“, Cent. VIII, og af Riksmuseets Botaniske Afdeling i Stockholm Areschoug: Algæ exsiccata., ed. nov., Fasc. 4—9.

Ved Kjøb ere følgende Samlinger erhvervede: A. Karo: Plantæ Americæ etc. (363 Nr.); Mary Wyatt: Algæ Dammonienses (100 Nr.); Collins, Holden & Setchell: Phycotheca Boreali-Americana, Fasc. XVIII og C; A. Kneucker, Carices exsiccata, Lief. X, Cyperaceæ et Juncaceæ exsiccata, Lief. III, IV, Gramineæ exsiccata, Lief. VII—X; F. E. & E. S. Clements: Herbaria Formationum Coloradensium (533 Expl. og 101 Fotografier); samt Alger (52) fra Wiens Kryptogam-Tauschanstalt, og en Koglesamling (over 100 Nr.) fra afdøde Dr. C. M. Poulsens Bo.

Haandbibliotheket er blevet forøget med: Engler & Prantl, Natürl. Pflanzenfamilien, Lief. 213—214; Rabenhorst, Kryptogamenflora Deutschlands, Lief. 82—86; Engler, Das Pflanzenreich, Heft. 8—11; endvidere Ascherson & Gräbner, Flora des Nordostdeutschen Flachlandes; Neuman & Ahlfvengren, Sveriges Flora, og Endlicher, Genera Plantarum (skænket af Konsul H. Krebs) samt nogle mindre Ting.

5. Laan af Planter fra andre Museer.

Museumsinspektør C. H. Ostenfeld har laant Havfanerogamer fra Museerne i Paris, Sydney og Calcutta, Carices fra Museerne i Berlin, Lund og Stockholm, og Alektorolophus fra Museerne i Zürich, Genua, Stockholm, Lund, Kristiania, Berlin, Edinburgh og St. Pétersburg (begge Institutionerne), samt fra Hofmuseum i Wien, Professor Haussknecht i Weimar, Professor Murbeck i Lund, Mr. G. C. Druce i Oxford og Herbier Boissier i Chambézy. Mag. sc. H. Jónsson har laant islandske Havalger fra Riksmuseet i Stockholm. Hertil kan føjes, at Mag. sc. Ove Paulsen har studeret i St. Pétersburgs Museerne i en Maaned.

6. „Arbejder fra den botaniske Have i Kjøbenhavn“.

Under dette Navn er der paabegyndt en Publikation, bestaaende af Særtryk af Afhandlinger, der baseres paa Museets Samlinger, og som trykkes i Tidsskrifter. Hidtil er udkommet Nr. 1—11, indeholdende: 1. C. H. Ostenfeld: Halophila Aschersonii n. sp.; 2. Johs. Schmidt: Rhizo-

phoraceæ; 3. Ove Paulsen: Fagaceæ; 4. F. Kölpin Ravn: Loranthaceæ; 5. Eug. Warming: Podostemaceæ; 6. C. H. Ostenfeld: Hydrocharitaceæ, Lemnaceæ, Pontederiaceæ, Potamogetonaceæ, Gentianaceæ, Nymphæaceæ (Nr. 2—6 ere Dele af Johs. Schmidts: Flora of Koh Chang); 7. C. H. Ostenfeld: Ranunculaceæ collected by Ove Paulsen during the Danish Expedition to Asia Media in 1898—99; 8. Ove Paulsen: Blivende Axelblade hos Bøgen; 9. Morten P. Porsild: Sur une nouvelle espèce de Riella (subgen. nov. Trabutiella) de l'Asie centrale; 10. V. A. Poulsen: Nogle anatomiske Studier; 11. Carl Christensen: New Ferns from Brazil. Publikationen sendes som Gave til Institutioner, med hvilke Museet staar i Forbindelse.

7. *Museets Personale.*

Personalet har samme Sammensætning som ifjor.

C. Bibliotheket (Bibliothekar, Mag. sc. F. Børgesen.)

Bibliotheket har været aabent i 126 Dage. Læsestuen har været besøgt af 1153 Personer, og Udlaan har fundet Sted til 696 Personer, som laante 1279 Værker i 1624 Bind. Desuden har Bibliotheket daglig været benyttet af Museets og Havens Funktionærer samt til Brug ved Forelæsninger.

Bibliotheket har modtaget 105 Tidsskrifter, hvoraf 33 ere Gaver, og 269 Værker (med Fortsættelser), hvoraf 136 ere Gaver. Giverne vare: Universitetet, Det kgl. danske Videnskabernes Selskab, Botanisk og Zoolo-gisk Museum, den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Landhusholdnings-selskabet, Kommissionerne for Danmarks geologiske Undersøgelse, for Grønlands Undersøgelse og for videnskabelig Undersøgelse af de danske Farvande, Meteorologisk Institut, Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse, Botanisk og Naturhistorisk Forening, Redaktionerne af Gartnertidende og af „Haven“, Botanisches Staatsinstitut i Hamborg, den kejserlige botaniske Have i St. Petersborg, Akademie der Wissenschaften i München, Universi-tetet i Zürich, K. K. Naturhistorisches Hofmuseum i Wien, Koninklijke Akademie van Wetenschappen i Amsterdam, U. S. Department of Agri-culture, University of Pennsylvania, the Geological Survey Department Ottawa i Canada, University of Toronto, Gray Herbarium Harvard Uni-versity, The Academy of Natural Sciences of Philadelphia, Museo nacional i Montevideo, Direktionen for den botaniske Have paa Jamaica (W. Faw-cett), Superintendent of Government Printing, India, The Secretary of State for India in council, Le Représentant du Ministre d'Agriculture et des Domaines de l'Etat au Caucase, Jardin botanique de l'Etat i Bruxelles, Mag. sc. F. Børgesen, Professor O. Comes, Mag. sc. C. Christensen, Pro-fessor Jak. Erikson, Mag. sc. N. Hartz, Statskonsulent K. Hansen, Hr. Th. Holm (Brookland ved Washington), Mag. sc. Hutzen-Pedersen, Cand. pharm. Marx Jantzen, Apotheker C. Jensen, Mag. sc. Chr. Kruuse, W. J. Lipsky (St. Petersborg), Dr. Ant. Magnin, Professor Alex. Mágoczy-Dietz, Direktør J. H. Maiden, Mag. sc. A. Mentz, Geolog V. Milthers, Stud. mag. Otto Møller, Professor G. Niederlein, Direktør I. B. S. Norton, Inspektør Ostenfeld, Mag. sc. Ove Paulsen, Mag. sc. M. Porsild, Professor E. Rostrup,

Dr. L. Kolderup Rosenvinge, Dr. P. Rydberg (New York), Professor Ch. Sargent, Mag. sc. Johs. Schmidt, Adjunkt Stefán Stefánsson, Professor Thoroddsen, Cand. mag. M. Vahl, Professor Eug. Warming, Dr. phil. Fr. Weis, Professor Zeuthen, Cand. polyt. E. Østrup. 120 Bøger ere indbundne eller stift hæftede, 43 i Kartonomslag.

Portrætsamlingen er bleven forøget med 8 Billeder, hvoraf 6 ere skænkede af Prof. Eug. Warming, 2 ere købte.

Katalogskrivningsarbejderne fortsattes foruden af Bibliothekaren af Mag. sc. M. Porsild. Denne har skrevet Sedler til og fuldført Katalogiseringen af Topografi og Rejser med Underafdelingerne: Arktiske Lande, Asien, Australien, Danmark og øvrige Europa, endvidere af Afdelingerne Plantenavne, Plantesagn, Planterne i Kulturhistorien, Varia botanica, Naturhistorie i Almindelighed, Skrifter, der ikke indeholde Botanik, Skrifter om Universiteter; endvidere ere følgende Afdelinger, til hvilke de fleste Sedler vare skrevne, katalogiserede: Østerrigs Flora og Vegetation, Europas Flora og Vegetation, Bryofyter (paabegyndt); endelig har Mag. sc. Porsild, delvis sammen med Bibliothekaren, foretaget flere større Forskydninger for paa særlig overfyldte Steder at skaffe Plads; et Katalog over Bibliothekets Dubletter er udført. Paa Grund af disse Katalogarbejder er en Del Dubletter komne til Syne, som væsentlig ved Gaver ere tilkomne til Bibliotheket. Efter Ministeriets Ønske afgaves heraf saa mange, som det store kgl. Bibliothek og Bibliotheket i Aarhus havde Brug for, ialt 10. Resten fik Bibliotheket Lov til at sælge.

Havens Arkiv modtog gennem Executor testamenti, Hofjægermester Hofman Bang som Gave fra afdøde Frk. Caroline Rosenberg en Kasse med Breve fra en stor Del Botanikere, med hvilke hun har staaet i Korrespondance. — Mag. sc. C. Christensen har deponeret en Afhandling: Om Vegetationen paa Øerne i Smaalandsøhavet, og E. Rostrup: Møens Flora. Konsul H. Krebs har skænket nogle Breve fra A. S. Ørsted og F. Didrichsen og et Manuskript: St. Thomas' Flora.

Fotografisamlingen. Samlingen af Plantefotografier og fotografiske Vegetationsbilleder er bleven forøget ved Gaver af Dr. phil. K. J. V. Steenstrup, Dr. Eug. Warming, Læge H. Deichmann, Kandidat Holm (N.-Am.).

D. Benyttelse af Museets og Laboratoriets Lokaler.

Herom gjælder omtrent det samme som ifjor. Mag. sc. Raunkiær har overtaget Undervisningen paa det maanedlige Sommerkursus for Lærere og har benyttet Lokaler og Samlinger ogsaa til denne.

Den botaniske Tegneundervisning for det Bülowiske Legat lededes som tidligere af Kobberstikker C. Thornam. Den benyttedes i Foraars-halvaaret af 3 og i Efteraarshalvaaret af 10 Studerende.

E. Videnskabelige Publikationer.

Mag. sc. Johs. Schmidt har fortsat Publikationen i Botanisk Tidsskrift af sine Siam-Samlinger med Bistand af mange uden- og indenlandske Botanikere. Sammesteds er meddelt: af Eug. Warming, Beretningne om Ekspeditionen med de Studerende i 1899 til Fanø etc.; af Carl Chri-

stensen en revideret Liste over danske Pteridofyter og New ferns from Brasil (med Benyttelse af Museets Samlinger); af C. Kruuse Jan Mayens Karplanter (efter Amstrup-Expeditionens Samlinger); af O. Møller og C. H. Ostenfeld en Oversigt over de i de senere Aar i Danmark iagttagne Findesteder for mindre almindelige Karplanter (med Benyttelse af Museets Samlinger); af Ostenfeld: *Halophila Aschersoni* n. sp. og Ruderatplanter fra Ivigtut; af M. Porsild: Sur une nouvelle espèce de *Riella* (hjembragt af Mag. sc. O. Paulsen paa Premierlieutenant Olufsens Expedition til Centralasien). I „Videnskabelige Meddelelser fra Naturhist. Forening“ er Publikationen af de centralasiatiske Samlinger fra Premierlieutenant Olufsens Expedition fortsat: Ranunculaceæ ved Ostenfeld, og Dr. V. A. Poulsen har publiceret om Nektarierne hos *Fagraea obovata* m. m. efter Materiale fra Væxthusene og Museets Spritsamlinger. Et Arbejde af særlig stor Betydning og som helt er baseret paa Havens rige arktiske Herbarier er Ostenfelds: *Flora arctica*, af hvilket 1ste Bind udkom (ved Carlsbergfondets Støtte). I Særtryk (af Botany of the Færøes) udkom F. Børgesens Bearbejdelse af Færøernes Havalger.

*F. Anden videnskabelig Virksomhed, knyttet til Haven
og dens Funktionærer.*

Det marine, biologiske Sommerkursus vil for Eftertiden findes omtalt i et særegent Afsnit i Aarsberetningen sammen med den zoologiske Lærers Beretning.

Af *botaniske Ekspeditioner* holdtes kun mindre, med Kjøbenhavn som Udgangspunkt.

I *det botaniske Laboratorium* har Mag. sc. Johs. Schmidt fra 1ste September afløst Mag. sc. Raunkjær som Assistent ved den elementære, anatomiske Undervisning, da denne sidste paa Grund af forøget Virksomhed andensteds havde frasagt sig denne. — Laboratoriets Inventar forøgedes med 6 nye Mikroskoper fra Seibert i Wetzlar.

3. Det zoologiske Museum i 1902.

Første Afdeling.

(Professor, Dr. Hector Jungersen.)

I. Bestyreren har: 1) bestemt de indkomne Batrachier, Krokodiler og Skildpadder og en mindre Del af de indkomne Fiske, 2) ført Journal over de til Museet indkomne Bøger samt besørget det for den af det store kgl. Bibliothek udgivne Accessionskatalog nødvendige og tillige andet bibliothekarisk Arbejde.

Viceinspektør Winge har: 1) ført Afdelingens Dagbøger, 2) fuldført Bestemmelse, Ordning og Mærkning af de jordfundne danske Fugle, Knogler i tusindvis, 3) fortsat Ordningen af Museets Tusinder af jordfundne danske Pattedyr-Knogler. Offentliggjort er Aarsberetningen om danske Fugle i 1901, i Vidensk. Medd. Naturhist. Foren. for 1902, og

„Grønlands Pattedyr“, i Meddelelser om Grønland, 21de Hæfte. Fuldført i Haandskrift er en Afhandling om jordfundne Fugle fra Danmark.

Cand. mag. Ad. Jensen har: 1) bestemt de indkomne Fiske og Slanger; 2) bestemt den af afdøde Søren Jensen fra Jan Mayen og Østgrønland (den Amstrup-Hartz'ske Exped. 1900) hjembragte Fiskesamling og samtidig revideret Museets øvrige Samlinger af østgrønlandske Fiske. Fuldført i Manuskript er en Afhandling om Østgrønlands Fiske.

II. Ved særlig Bevilling paa Finansloven, 2000 Kr., købtes Konservator Scheels Samling af danske og andre nordiske Fugle, 358 udstoppede, 594 Skind, 329 i Spiritus (mest Fostre og Unger), 230 Skeletter, 55 Reder. Samlingen hjalp godt til at udfylde Mangler; som særlig værdifuldt maa nævnes de mange Unger i Spiritus. Kassekontrolør Bangert har skænket Museet sin meget betydelige og smukke Samling af danske og nordiske Fugle-Æg, opstillet i tre Skabe. Museet var i denne Retning hidtil noget tarveligt. Af de Fugle, der ere indsendte som faldne ved Fyrene, ere 159 benyttede paa Museet. Fra Zoologisk Have er modtaget følgende 20 i Haven døde Pattedyr: *Macacus cynomolgus* pull., *Bos grunniens*, *Sciurus* sp., *Cervus axis* pull., *Lemur macaco*, *Petrogale penicillata* pull., *Macacus maurus*, *Cynocephalus anubis*, 2 *Cebus* sp., *Cercopithecus patas*, *Choloepus hoffmanni*, *Zalophus californianus*, *Cercopithecus campbelli*, *Cynocephalus hamadryas*, *Macacus rufescens*, *Felis temminckii*, *Sciurus vulgaris*, *Canis zerda*, *Cercopithecus caudivolvulus*, *Felis jaguarundi*. 15 Fugle: *Parus varius*, *Gyps fulvus*, *Aquila pennata*, 2 *Grus antigone*, *Cissa chinensis*, 2 *Phoenicopterus ruber*, 2 *Lophophorus refulgens*, *Grus virgo*, *Otis tarda*, *Leptoptilus crumeniferus*, *Ardea alba*, *Rhynchotus rufescens*. 10 Krybdyr: *Tiliqua scincoides*, *Coluber guttatus*, *Testudo nigrita*, *Spilotes pullatus*, *Python reticulatus*, *Coluber oxycephalus*, *Epicerates striatus*, *Chelone midas*, *Crocodylus porosus*, *Alligator mississippiensis*.

Gaver ere desuden modtagne fra: Hr. Hauschild (24 Hvirveldyr fra Victoria, Australien, blandt dem flere meget sjældne, nye for Museet), Ingeniør A. Friedrichsen (7 Skind af brasilianske Fugle), Dr. phil. C. G. Joh. Petersen (en *Lophius piscatorius*), Lieutenant Schnitger (17 Fugle døde i Bur, mest Papegøjer), Professor Rostrup (Gjødning af Ræv og Lemming fra Grønland), Kommunalærer V. Mortensen (en *Lanius excubitor*), Hr. Julius Nielsen (en *Anarrhichas lupus*), Enkefru Vonsild (et udstoppet Hoved af *Capra hircus*), Lærer Johansen (en Del Knogler af Hest opgravede i Skjern Aa), Inspektør Koefoed (jordfundne Knogler af tamt Svin og af Kronhjort), Hofjægermester Hofman Bang (et Dobbelt-Æg af And), Hr. N. Strandbygaard (nogle jordfundne Knogler af Hest, tamt Svin og Oxe), Oberstinde Volquartz (5 Fugle døde i Bur), Nationalmuseet (mosefundne Knogler fra Vollerup og Jordløse, vist stammende fra Jernalder, mest af Husdyr, og Knogler fra en Stenalders-Kjøkkenmødding paa Hesselø), Konservator Scheel (nogle Fugle-Knogler fra islandske Kjøkkenmøddinger, en *Mustela putorius*, en *M. erminea* i Overgangsdragt, 10 danske Rovfugle, 3 Unger af Rødkjælk), Redaktør Govertz Jensen (en Grævling-Unge), Museumsassistent G. Sarauw (en *Tropidonotus natrix* og 4 *T. tessellatus* fra Dalmatien, flere danske Hugorme, 5 Muldvarpe-Unger), Stud. mag. R.

Hørring (27 Hovedskaller af danske Pattedyr), Justitsraad Juel (en *Eos reticulata*), Portner Christiansen (Unger af *Arvicola amphibius*), Oberstinde Thestrup (10 Fugle døde i Bur), Cand. pharm. Marius Jensen (1 Skildpadde, 8 Fugle i Spiritus, 21 Pattedyr indsamlede paa hans Rejse til Bagindien, desuden en betydelig Samling af Fiske, endnu ikke bestemte), Fiskeexportør Thomsen (en *Petromyzon marinus*), Lærer Baden (en brandgul Rødspætte), Landbrugskandidat Benthin (en *Ammocoetes*), Mag. sc. A. C. Johansen (jordfundne Knogler af Krondyr og Hest), Lærer L. P. Jensen (en sort Hugorm fra Kjøge), Hr. Chr. Petersen (en hvidgul Muldvarp fra Lolland), Apotheker H. Hansen (mosefunden Hovedskal af Vildsvin fra Mejlby ved Hobro), Lærer Rosenkjær (Stykke af Underkjæbe af *Balæna mysticetus* fra et opfyldt Lag ved Kjøbenhavn), Hr. C. N. J. Broberg (en *Moloch horridus*), Hr. Milter Kristiansen (mosefundne Kindtænder af Hest), Hr. Conrad Jensen & Co. (et vanskabt Hønseæg), Hr. Carl Hagenbeck (Skind af *Equus przewalskii* og *Capra ibex sibirica*), Dr. Arctander (Krop af *Surnia ulula*, 2 amerikanske Fugleskind, en udstoppet lille *Mustela erminea*), Reservelæge Kaaber (en Tand af *Carcharodon* funden ved Vejle Fjord), Ingeniør O. Wolff (en *Osmerus eperlanus* fra Furesø), Dr. O. Helms (en ikke flyvefærdig Unge af *Cypselus apus* fra Midten af August), Gaardmand Brink (en *Hirundo riparia Albino*), Hr. Bach (en *Otus vulgaris*), H. Winge (Knogler af Urfugl, Vildsvin og Raadyr fra Ordrup Mose, 3 Fugle-Knogler fra Øxnebjerg Sandgrav, 18 Smaapattedyr fra Madagaskar af 13 Arter, de fleste sjældne og nye for Museet, Skind eller Dele af 16 Fugle fra Myggenæs, indsamlede af Lærer S. Niclassen, og Horn af „gedehornet“ Faar fra samme Sted, 2 unge Ege overgnavede af *Arvicola agrestis*), Lærer J. Fr. Jensen (en *Vesperugo serotinus* fra Odense), Dr. Th. N. Krabbe (en *Caprimulgus europæus*), Dr. Fløystrup (en *Phylloscaptes trochilus*), Inspektør Daugaard-Jensen (20 *Ammodytes dubius*, Skind af *Lestris catarrhactes* og *Otus brachyotus* fra Disko), Etatsraad, Konsul Andersen (en *Chelone midas*), Overlærer Riis (en brungul Muldvarp fra Bogense), Kolonibestyrer Kraul (6 grønlandske Fiske), Kolonibestyrer Nielsen (en grønlandsk Fisk), Stud. mag. A. Ditlevsen (adskillige Fiske af 8 Arter, indsamlede paa „Diana“s Togt til Island, og Æg af *Anthus pratensis* fra Grimsey), Pastor Sørensen (flere grønlandske Fiske af 5 Arter og en Dununge af *Tringa maritima*), Professor A. Feddersen (2 *Sorex vulgaris*), Mag. sc. M. P. Porsild (Skind af *Nyctea nivea* fra Grønland), Lærer M. J. Mathiassen (jordfundne Knogler af Raadyr og Rensdyr fra Mullerup), Hr. O. A. Nielsen (en *Vesperugo discolor*), Hr. Gregers Vinkel (Skind af *Larus eburneus* og *Otus brachyotus* fra Umanak), Mag. sc. A. Bøving (Hoved af Agerhøne med misdannet Overnæb), Dyr læge Roar Christensen (Krop af *Tachybates minor*), Statsbane-Assistent R. Olsen (Skind af *Anthus campestris*, Unger af *Sylvia nisoria* og *Ruticilla titys* i Spiritus, fra Danmark), Gartner Fløystrup (en *Cardinalis virginianus*), Kolonibestyrer P. Müller (3 *Phalaropus hyperboreus* og Foster af Rensdyr i Spiritus, fra Grønland), Hr. Olsen (en tam Due), Hovmester Nielsen (en Hale af *Trygon uarnak*), Hofjægermester v. Eckermann (en *Silurus glanis* fra Sverrig), Lærer T. Bang (en *Onus mustela* fra Lim-

fjorden), Hr. West (Stykker af Hvalknogler fra „Fællesmosen“ ved Sejerø Bugt), Hr. G. Kaysen (nogle Knogler af Husdyr fra Lyngby, jordfundne), Expeditør Müller (4 færøske Fiske og Æg af Myxine), Lærer N. S. Nielsen (en Aal med ualmindelig store Æggestokke), Fiskehandler Cloos-Lorentzen (en *Pristiurus melanostomus* fra Anholt, ny for Museets Samling fra Danmark), Mag. sc. Chr. Kruuse (adskillige østgrønlandske Fiske af 14 Arter, hvoraf 3 nye for Øst-Grønland).

Ved Bytte og Kjøb er tilkommet: en *Sebastes marinus* fra Skagen, en Kindtand af *Elephas primigenius* fra en Grusgrav i Slagelse, 5 Slinger fra Kamerun, en Hval-Hvirvel funden ved Tranum, en *Grus virgo* skudt ved Staby ved Midten af Maj 1901 (ny for Danmark), Horn af *Cobus vardonii* og *C. leche*, et Skind af *Somateria spectabilis* fra Færøerne, en mangelfuld Hovedskal af *Prodelphinus doris* funden i Jorden i en Have ved Fortunen, et ret fuldstændigt mosefundet Skelet af Krondyr fra Haring Kjør i Thy, en *Phalacrocorax carbo*, et Skind af den sjældne *Pseudogryphus californianus*, 4 jordfundne Hovedskaller af Krondyr og nogle tilhørende Skelet-Dele fra Bølling Sø, Kjæber af *Carcharias maculoti*; en *Plagyodus ferox* fra Island (Bolungarvig).

III. Opstillet er: I Pattedyr-Samlingen 3 udstoppede (*Bos grunniens*, *B. gaurus* og *Felis temminckii*), 21 i Spiritus, 32 Hovedskaller foruden flere danske mosefundne Hovedskaller og Horn af Hjorte. I Fugle-Samlingen de fleste af de udstoppede Fugle fra Konservator Scheels ovennævnte Samling og de fleste af de nævnte Fugle-Unger i Spiritus; en udstoppet *Grus virgo* fra Danmark, en *Pseudogryphus californianus* og 2 andre udstoppede; en ordnet Samling af danske jordfundne Fugle. I Krybdyr-Samlingen 2 udstoppede (*Testudo nigrita* og *Chelone midas*), 1 i Spiritus (*Bellia crassicolis*). En Padde (*Limnodynastes dorsalis*) i Spiritus. I Fiske-Samlingen 2 i Spiritus, et Skelet, en Hals af *Trygon uarnak*, Kjæber af *Carcharias maculoti*, en Tand af *Notidanus microdon* fra Stevns Klint.

IV. Paa Museets Aabningsdage har det været besøgt af 58293 Mennesker. Af Adgangskort til Studerende, Lærere og Kunstnere er udstedt 73. Afdelingens Samlinger have været benyttede af Magister Renvall, Hr. Hantzsch, Kandidat Helbing og Dr. Hellmayr.

Anden Afdeling.

Den om denne Afdeling af Museumsinspektør Levinsen afgivne Beretning findes under de Moltkeske Afdelinger.

Tredie Afdeling.

(Museumsinspektør, Dr. Meinert.)

I forrige Beretning er omtalt det Tab, som denne Afdeling led ved dens begavede og kundskabsrige Konservator, Mag. sc. Søren Jensens Død, hvorved ogsaa om end som underordnet Moment maatte beklages den Standsning, som derved kom i Afdelingens paatrængende Arbejde med den Westermanske Samlings Sammen dragging med Museets ældre Sam-

linger. I Mag. sc. Adam Bøvings Person har nu Afdelingen faaet en Efterfølger, som det maa haabes om, vil blive til en god Kraft for Museet.

I. Insekterne.

A. Generalsamlingen. 1) Arbejdet med Billefamilien Chrysomelidæ, som afbrødes i Aarets Begyndelse, er atter optaget ved Aarets Slutning, men hidtil er kun de nødvendige foreløbige Skridt til Opstillingen foretagne. Familien Scarabæidæ, som var paabegyndt af Løvendal og fortsat af Søren Jensen til Kasse 50, er afsluttet af Ad. Bøving med Kasse 109. 2) Sammenstilling og Opstilling af Dagsommerfuglenes anden Familie Pieridæ er tilendebragt med Kasse 16—19; af de følgende Familier er Danaidæ opstillede med 16 K.; Acræidæ med 3 K.; Nymphalidæ med 36 K.; Morphidæ med 5 K.; Brassolidæ med 3 K.; Satyridæ med 11 K.; Elymniidæ med 1 K.; Erycinidæ med 3 K.; Lycænidæ med 9 K.; Hesperidæ med 7 K.; af Tasmørkesværmere og Spindere er opstillet Sphringidæ med 10 K.; Castniidæ og Uraniidæ med $1\frac{1}{2}$ K.; Agaristidæ og Chalcosidæ med $1\frac{1}{2}$ K.; Zygænidæ med $2\frac{1}{2}$ K.; Arctiidæ og Cymbidæ med 4 K.; Lithosiidæ med 2 K.; Hyspidæ og Nyctemeridæ med 1 K.; Liparidæ med 2 K.; Heterogynidæ, Psychidæ og Limacodidæ med 1 K.; Notodontidæ med 2 K.; Bombycidæ og Drepanulidæ med 1 K.; jævnsides med Opstillingen er gaaet Opstikken og Præparation af herhen hørende Sommerfugle (Frk. Eigler og Exam. jur. C. Schlick). Ialt er der af Sommerfugle opstillet $126\frac{1}{2}$ store Kasser (Afdelingens Bestyrer og Kandidat Will. Schlick). 3) Arbejdet med Orthopterernes Orden er fortsat med Knælerne (Mantidæ): 7 store Kasser, 32 Cylindre og 68 Tuber, og med Spøgelserne (Phasmidæ): 10 store Kasser, 40 Cylindre og nogle Tuber (Dr. H. J. Hansen). 4) Af Ordenen Pauropoda er afgivet til Museet en Del i Hjemmet udførte Opbevaringspræparater (Dr. H. J. Hansen).

B. Den danske Samling. Bearbejdelsen af de af Dr. H. J. Hansen i sin Tid indsamlede Fluer er fortsat med Bestemmelsen af disse Insekter, for største Delen til Slægt. Arterne af de følgende Familier: Bombylidæ, Acroceridæ, Asilidæ, Leptidæ, Conopidæ, Dexinæ, Muscinæ, Cordylurinae, Scatophaginae, Dryomyzinæ, Tetanocerinae, Ortalinae, Trypetinae, Tanypezinæ og Psilinæ ere indførte paa deres Plads i den gamle Fluesamling, som samtidig er blevet underkastet en nødvendig Revision (Kandidat Will. Schlick).

II. Krebsdyrene.

1. Gjennemarbejdelsen af de dekapode Krebsdyr fra „Ingolf“ er fortsat og næsten fuldført, og hertil er føjet de i Aarenes Løb erhvervede Dyr af denne Orden fra de nordiske Bilande. Ogsaa Kladden til „Ingolf-Publikationen“ af disse Dyr er i det Væsentlige nedskrevet. Samlingen indeholder c. 66 Arter, mange i overordentligt stort Antal og fra talrige Lokalteter. 2) Paabegyndt Bearbejdelsen af Dekapoderne fra de 2 Am-drupske Expeditioner til Østgrønland. Dette Materiale vil litterært blive behandlet sammen med „Ingolf“-Materialet. 3) Udskilt og indføjet i Samlingen et smukt Materiale af Krebsdyr (og Pycnogonider) tilvejebragt af Cand. mag. Ad. Jensen paa „Michael Sars“ i Sommeren 1902.

Af *Gaver og Forøgelser* maa særligt fremhæves: 1) Af Udbyttet af Cand. pharm. Marius Jensens Samlerejse til Sumatra en større Samling af forskellige Arthropoder. 2) Kaptain Suenson har atter iaar givet en større Samling Arthropoder, særligt Krebsdyr, fra Østasien. 3) Dr Ohaus i Hamburg har givet flere interessante Scarabæ-Larver fra Brasilien, deriblandt Larven til *Pholidotus Humboldtii* og til *Inca Besckeii*. 4) Professor Chamberlain i Ithaca i Nord-Amerika har sendt 14 forskellige, til Art bestemte Billelarver. 5) Cand. mag. Ad. Jensens Udbytte af Krebsdyr og Pycnogonider paa hans Rejse med „Michael Sars“ i 1902, jfr. ovenstaaende, ialt 19 Cylindre og 21 Tuber. 6) Mag. sc. Asger Ditlevsens Indsamlinger af Krebsdyr fra Islandske Farvande, 15 Opodeldok-Glas. 7) Canon Norman i England har givet 6 Pycnogonide-Arter. 8) Expeditør Müller i Thorshavn og Pastor Sørensen i Julianehaab samt Distriktslæge Gust. Meldorf sammesteds have nedsendt mindre Samlinger af Arthropoder, særligt Krebsdyr. 9) Kjøbmand Faaborg i Clinton i Jowa har atter iaar sendt en Del Sommerfugle fra Jowa. 10) Af Fruhstorfer i Berlin er kjøbt en Samling Dagsommerfugle fra Østasien og 11) af Staudinger og Haas i Blasewitz en Del smukke Arter af samme Insekter, særlig fra Syd-Amerika og saadanne Slægtsformer, som manglede i vore Samlinger. 12) Lærer Arendt Clausen i Odense har gennem Dr. Will. Sørensen givet Afdelingen en mindre Samling Arthropoder fra Java, af hvilke en Art af Slægten *Telyphonus*, i en Række af Exemplarer, var os meget velkommen. 13) Geheimrath Möbius i Berlin har foræret en for os ny Art af Slægten *Alephas*. 14) Dr. Wesenberg Lund har foræret den højst interessante *Mysis relicta* i indenlandsk Exemplar. 15) Kandidat Will. Schlick har overladt Museet flere interessante, for det nye Billelarver, saasom *Clivina fossor*, *Oodes helopioides*, *Odacantha melanura*, *Blethisa multipunctata* o. s. v. 16) Mindre Gaver ere modtagne af Ingeniør Engelhart, Privatier Hauschild, Etatsraad Jon. Collin og Kunstmaler Joak. Skovgaard.

I *Bytte* for modtagne Dyr er der sendt Hr. Faaborg i Clinton i Jowa en Række Sommerfugle fra Sydøst-Asien, og Canon Norman 5 Arter af Pycnogonider. Til Undersøgelse og Bearbejdelse er der sendt Filipo Silvestri i Bevagna i Umbrien et stort Antal smaa Tusindben af Diplopodernes Orden. Professor Poul Mayer i Napoli har i lignende Øiemed faaet sendt forskellige Caprellider, og der er sendt til Specialisten Gebien i Hamburg nogle Heteromerer, 7 Arter, i 33 Exempl. til Undersøgelse.

I Aarets Løb er publiceret af Dr. H. J. Hansen 2 Arbejder over Ordenen Palpigradi og Ordenen Pauropoda, væsentligt grundede paa Afdelingens Materiale.

De Moltkeske Afdelinger.

Studie- og Undervisningssamlingen.

(Professor, Dr. Hector Jungersen.)

Forelæsningerne over almindelig Zoologi for de lægevidenskabelige og yngre naturhistoriske Studerende holdtes som sædvanlig af Bestyreren,

i Foraarshalvaaret for et Antal af c. 100, i Efterhalvaaret for c. 120 Tilhørere; tillige holdtes Kollokvier over visse Afsnit af Zoologien for de samme Studerende, i Foraarshalvaaret for 87 Deltagere, i Efteraarshalvaaret for 80—100. For videregaaende naturhistoriske Studerende har Bestyreren examinerisk gennemgaaet Huxley: *Lessons in Elementary Physiology* med én ugentlig Time i Foraarshalvaaret (Galdesekretionen, Ernæringsorganerne og Fordøjelsesvirksomheden, Bevægelsesorganerne, Sansorganerne og deres Virksomhed; 15 Deltagere), i Efteraarshalvaaret afsluttet denne Gjennemgang (Nervesystemet og dets Virksomhed) og derefter gennemgaaet Pattedyrenes Tandforhold med Hensyn til Tandskiftet og Rygraden hos Hvirveldyrene, med to ugentlige Timer (11 Deltagere); desuden er i begge Halvaar afholdt et praktisk-zoologisk Kursus (8 Deltagere i Foraarshalvaaret, 11 i Efteraarshalvaaret, af hvilke 3 dog kun deltog i nogle af Øvelserne), i to sammenhængende Timer, to Gange om Ugen; følgende Former bleve gennemgaaede: *Amphioxus lanceolatus*, *Gadus morrhua*, *Clupea harengus*, *Petromyzon Planeri* og dens Larveform, *Myxine glutinosa*, *Bufo vulgaris*, *Rana esculenta*, *Emys orbicularis*, *Testudo graeca*, *Tropidonotus natrix*, *Columba domestica*.

Studiesamlingen har i Foraarshalvaaret været benyttet af c. 90 medicinske og yngre naturhistoriske Studerende og af 12 videregaaende naturhistoriske Studerende, i Efteraarshalvaaret af resp. 126 og 12 Studerende. Vejledning gaves foruden af Bestyreren af Cand. mag. Ad. Jensen og Mag. sc. W. Lundbeck, og for de Videregaaendes Vedkommende af Dr. phil. Th. Mortensen. Auditoriet benyttedes foruden af Bestyreren af Docent, Dr. R. Bergh, som i Foraarshalvaaret læste over enkelte dyriske Væv og i Efteraarshalvaaret over almindelig Embryologi. Studiesamlingen har endvidere givet Arbejdsplads til videnskabelige Arbejder og Undersøgelser af Cand. mag. Ad. Jensen og i kortere Tid for Stud. mag. R. Hørring; og som i tidligere Aar har den været benyttet af Dr. W. Sørensen til Statens étaarige Lærerkursus og Feriekursus.

Samlingen er i Aarets Løb forøget med nogle og tredsindstyve Præparater, af hvilke 39 ere af Hvirveldyr, blandt disse fremhæves nogle smukke Præparater af Lunger, udførte efter den Semperske Methode, en Udviklingsrække af Isingen, Brystben med Luftrørsslynge af forskellige Trane-Arter (*Grus antigone* og *G. virgo*, begge fra Zoologisk Have), en Hun af Pighaj, i hvis Uterus Fostrene endnu ere indesluttede i den forgængelige Æggekapsel, gjennemsavet Hoved med Bløddele og *Crocodilus porosus* (fra Zoologisk Have); blandt Præparaterne af hvirvelløse Dyr anføres: 2 Exemplarer af *Sphærolaria bombi* med deres Yngel; snyltende Snegle nemlig: en *Stylifer* paa en asiatisk Søstjerne og 2 Exemplarer af den ormedannede Form *Enteroxenos* i Søpølser; Udviklingsserie af Egghjort; nogle store Brachiopoder; blødhudede Dybhavs-Echinider; *Epizoanthus* m. m.

Gaver ere modtagne fra: Dr. phil. C. G. Joh. Petersen (Udviklingsserie af *Pleuronectus limanda*); Mag. sc. Hutzen Pedersen (en Del Larver af *Triton cristatus* og *punctatus*, smukt konserverede paa forskjellig Maade, nogle smukke mikroskopiske Præparater af Pattedyrhaar og af Skæl af

Polyp^{ter}us); Stud. mag. A. Brinkmann (Fostre af Torpedo og Mustelus; en Række Prøver af Uterusslimhindens forskellige Udstyr hos en Del vivipare Hajer og Rokker); Cand. mag. Ad. Jensen (de ovenfor nævnte 2 Expl. af Enteroxenos Östergreni, det ene ualmindelig stort og endnu fæstet til den forreste Del af Tarmen hos en Stichopus; Calveria hystrix, Sperosoma Grimaldi, Phormosoma placenta, Waldheimia septata (flere Expl.); Epizoanthus sp. tilligemed Rester af den omsluttede Snegleskal med dennes Pagur; Kophobelemnion stelliferum, Funiculina quadrangularis; Hippoglossus pingvis; alle samlede af Giveren paa hans Undersøgelsesrejse i Nordhavet med „Michael Sars“); Cand. math. Guldberg (2 Fasciola intestinalis af en Hundestejle); Kolonibestyrer H. Kraul i Upernivik (Indvolde af en Havkal); Hofjægermester v. Eckermann, Sparreholm i Södermanland (Hjerte og Svømmeblære af en stor Silurus glanis); Hofjægermester Hofman Bang, Hofmansgave (et abnormt Andeæg af 57⁵/₁₀ Kvints Vægt, „Ovum in ovo“); Stud. med. Andersen (et abnormt Hønsæg, ligeledes „Ovum in ovo“); Bestyreren (Sphærolaria bombi, fra Frederiksdal); Stud. mag. R. Hørring (et Øje af Syrnum aluco, præpareret for at vise Blinkhindens Muskler).

Bogsamlingen er bleven forøget med Fortsættelsen af G. O. Sars: An Account of the Crustacea of Norway og af O. Hertwig: Handbuch der vergleichenden und experimentellen Entwicklungsgeschichte der Wirbelthiere; fremdeles med: Kükenthal: Leitfaden für das zoologische Praktikum; Korschelt u. Heider: Lehrbuch der vergl. Embryologie der wirbellosen Thiere. Allgem. Theil 1; Living Animals of the World. Desuden som Gaver: fra Inspektor Dr. Fr. Meinert: 2den Del af C. Gegenbaur: Vergl. Anatomie der Wirbelthiere (1901), og fra Mag. sc. A. Krogh og Dr. med. Vilh. Maar: Nicolaus Steno. Foreløbig Medd. til en Afhdl. om faste Legemer, der findes naturlig indesluttede i andre faste Legemer.

Fra Professor Lützens Arvinger, ved Læge Heiberg, har Studiesamlingen endvidere modtaget en Portrætmedaille i Bronze af Zoologen J. E. Gray.

Af Forelæsningsstavler er der anskaffet Leuckart-Chun's Malariatavle, to af den Række, som udgives af Professor Pfurtscheller i Wien, og udført en Række til Oplysning om Urogenitalapparatets Udvikling hos Pattedyrene.

For Restbeløbet af den i Beretningerne for de to nærmest foregaaende Aar omtalte Bevilling af de Moltkeske Legatmidlers Reservefond er der bleven indrettet et Skab med Skuffer til Opbevaring af en Undervisningssamling af mikroskopiske Præparater, anskaffet en Thermostat med Regulator, et Antal Præparatmapper, Porcellænsskaale til Farvning, Glasbeholdere m. m., alt til Brug ved Fremstillingen af en saadan Præparatsamling. Ved indeværende Aars Finanslov er der bevilget 1200 Kr. til Lønning for en Assistent for Bestyreren ved de videregaaende naturhistoriske Studerendes Undervisning. Til denne Post er antaget Dr. phil. Th. Mortensen, som dels har været disse Studerende behjælpelig under deres Benyttelse af Studiesamlingen, dels har overtaget Ledelsen af det praktiske Kursus de faa Gange, da Bestyreren har været hindret i selv at være til Stede derved, dels været behjælpelig ved Fremvisningen af

mikroskopiske Præparater for Tilhørerne ved Forelæsningerne over almindelig Zoologi; men navnlig har hans Hovedarbejde hidtil bestaaet i at fremstille mikroskopiske Præparater til disse Fremvisninger og især til den Undervisningssamling, som søges dannet efterhaanden.

Bløddyr-, Straaledyr- og Ormesamlingen.
(Museumsinspektør Levinsen.)

Forøgelse af Samlingen. Den betydeligste Forøgelse i Aarets Løb skyldes de Indsamlinger, som Afdelingens Assistent, Cand. mag. Ad. Jensen har gjort under et flere Maaneders Togt til Nordhavet og det nordlige Atlanterhav ombord paa den norske Fiskeridamper „Michael Sars“. Der er derved tilvejebragt et betydeligt Materiale, overvejende af Dybvandsformer. Hovedmassen af disse Samlinger udgjøres af Bløddyr og Svampe, men ogsaa af Koraldyr, Echinodermer, Bryozoeer og Hydroidpolyper findes et anseligt Materiale. Af Svampe skal særlig fremhæves en pragtfuld *Holtenia* og af Koraldyr et helt stort Expl. af en *Umbellula* samt smukke Exemplarer af *Kophobelemnion* og *Funiculina*. De vigtigste Bidrag til Echinodermsamlingen er en *Bathocrinus* (i 5—6 Exemplarer), en stor *Elasipod* og 3 Arter af *Echinothurider*, alle i talrige Expl. Af de indsamlede Bløddyr skulle fremhæves en stor Samling af den interessante Familie *Neptundae* (*Neptunea*, *Volutopsis*, *Sipho* etc.) samt visse Blæksprutter (*Opisthoteuthis*) og *Brachiopoder* (*Waldheimia*) i talrige og store Exemplarer. Særlig interessante Hydroidpolyper ere *Campanularia grandis* og *Selaginopsis arctica*. Bryozosamlingen har faaet en anselig Forøgelse, hovedsagelig af Raamateriale til Studiet af de fossile Bryozoeer fra Kridt- og Tertiærformationen. Gjennem Dr. F. Canu i Versailles, som specielt har studeret de franske Kridtbryozoeer, er saaledes erhvervet Materiale fra 14 forskellige franske bryozoførende Lag, og ved Velvillie af Professor Holzapfel i Aachen et stort Materiale til Studiet af Kridtbryozoeerne fra Maastricht. Ogsaa fra et større Antal jyske og sjællandske Lokalteter er erhvervet et stort Materiale til Studiet af de danske Kridtbryozoeer ved Velvillie af Pastor Hansen, Kjærup; Provst Oksen, Herfølge; Direktør Heilmann, Mariager; Kaptain Hjorth, Svenstrup; Adjunkt Boye, Aalborg; Krydstoldassistent Olsen, Grenaa; Godsejer Nørlund, Aggersborg; Jægermester Hvass, Randrup; Exportør Claudi, Løgstør; Apotheker Teilmann Friis, Nykjøbing p. M.; Sognefoged Jensen, Lellinge; Fabrikant Jensen, Voxlev; Inspektør Richter, Kagstrup, og Lærer Visse, Freilev. Desuden er ved Bytning med Dr. Canu erhvervet 50 franske Kridtbryozoeer og 32 recente Bryozoeer, mest fra Middelhavet. Stud. mag. A. Ditlevsen, som har besvaret Universitetets Prisopgave om de danske Oligochæter, har skænket Museet sin i den Anledning gjorde store og smukke Samling af disse Former, hvoriblandt ikke faa ere nye for Faunaen og nogle for Videnskaben. Da Museet i Forvejen saa godt som intet besad af de mindre Oligochæter, udfyldte denne et væsentlig Hul i vore faunistiske Samlinger. Dr. C. G. Johs. Petersen, som sammen med Magg. sc. Johansen og Levinsen i en Aarrække har beskæftiget sig med Planktonstudier, har skænket

Museet de paa hans Initiativ og med Understøttelse fra Carlsbergfondet gjorde store Indsamlinger af dansk Plankton. Andre Forøgelser skyldes Dampskibskaptajn Ørsted (et Antal smukke Hydroidpolyper og Søpølseser), Mag. sc. Johansen (en Samling britiske Land- og Ferskvandsmollusker, recente og fossile, samt nogle fossile Mollusker fra en dansk Tørvemose), Cand. pharm. M. Jensen (et Antal Dyreformer fra Malacca, hvoriblandt et smukt Exemplar af den mærkelige Snegl *Ceratosoma*), Professor R. Bergh (et Antal Nudibranchier fra New Zealand og Fiji Øerne samt Præparater af Tectibranchier), Stud. mag. A. Ditlevsen (et Antal Dyreformer fra Færøerne og Island, indsamlede under hans Togt med Orlogsskonnerten „Diana“), Læge Meldorf, Julianehaab (et Antal smukke Bændelorme fra Grønland, hvoriblandt *Bothriocephalus cordatus*), Pastor Sørensen, Julianehaab (nogle grønlandske Dyreformer), Cand. mag. Helgi Jónsson (nogle islandske Land- og Ferskvandsmollusker), Mag. sc. C. Kruuse (ret betydelige Indsamlinger af forskellige Dyreformer fra Angmagsalik), Expeditør Müller, Thorshavn (*Ommatostrephes*, smukke Expl. af *Pennatula grandis*, *Halipterus* o. s. v.), E. Nielsen, Lønstrup (*Todarodes sagittatus*), Partikulier Hauschild (Mollusker og Ikter fra Australien), Professor Leche, Stockholm (Expl. af *Polygordius*), Uhrmager Ussing, Randers (*Eledone cirrosa* og *Doliolum* sp.), Professor v. Marenzeller, Wien (nogle sjældnere Stjernekoraller), Dr. Hartmeyer, Berlin (nogle Tunicater), det zoologiske Museum i St. Petersburg (nogle sjældnere *Gephyreer*), Professor Dall, Washington (nogle nylig beskrevne *Pyramidellidae*), Tegner Thornam (en Svamp fra Furesøen), det zoologiske Museum i Paris (2 Expl. af *Pseudechinus albocinctus* og 1 Expl. af *Catopygus recens*), Professor de Loriol, Genève (1 Expl. af *Cidaris verticillata*, 1 Expl. af *Heliocidaris chloroticus*, 1 Expl. af *Microcyphus maculatus* og af *Asterias Torreri*, 2 Expl. af *Anthocidaris homalostoma*), Professor Koehler, Lyon (1 Expl. af *Centrostephanus Rodgersii*), Andreas Kollegiet i Ordrup (*Lithactinia galeriformis*), Komiteen for den østasiatiske Udstilling (et Antal smukke Koraller, navnlig *Octactinier* samt nogle *Echinodermer*), Hr. Svend Gad (*Stylifer* paa *Astropecten* fra Singapore), Dr. S. Harmer, Cambridge (Expl. af *Euthyris clathrata*). Endelig er ved Bytning med det zoologiske Museum i St. Petersburg erhvervet en Samling paa 63 Arter centralasiatiske Konkylier, bestemte af Dr. v. Moellendorff.

Videnskabeligt samt Bestemmelses-, Ordnings- og andet Arbejde. Bestyreren har fortsat sine Studier over Bryozoerne samt bestemt de under de to Expeditioner til Østgrønland (Ryders og Amdrups) indsamlede Børsteorme. Afdelingens Assistent, Cand. mag. A. Jensen har fortsat Revisionen og Ordningen af Museets boreal-arktiske Muslinger, derunder indbefattet Ingolf-Expeditionens Materiale. Endvidere har han i Aarets sidste Halvdel været beskæftiget med det under Amdrups-Expeditionen til Østgrønland af afdøde Mag. sc. Søren Jensen indsamlede Materiale. Den foreløbige Sortering af det kvantitativt set betydelige Stof er bragt til Ende, og en Del er endelig bearbejdet og indordnet i Museets Samling. Med Bistand af Mag. sc. Nordmann og Medhjælper Fagerstrøm er et anseeligt Antal Bundprøver fra Grønland, Island og Færøerne gennemløbet for Mollusker (og andre Dyreformer). Endelig har Assistenten, som foran

omtalt, deltaget i et tre Maaneders Togt med „Michael Sars“ og under dette gjort anseelige Indsamlinger. Mag. sc. Will. Lundbeck har fortsat sin Bearbejdelse af Ingolf-Expeditionens (og af de øvrige arktiske) Svampe. Efter at den første Part af denne Bearbejdelse er bleven publiceret i Foraaret 1902, er Arbejdet fortsat med Familien Desmacidonidae, hvoraf Slægterne *Esperiopsis*, *Esperella*, *Asbestopluma*, *Cladorhiza*, *Chondrocladia* og *Artemisina* ere færdig bearbejdede. En Del nyt tilkommet Materiale fra vore nordiske Bilande er slægtsbestemt og indordnet. Dr. phil. Th. Mortensen har bestemt Echinodermerne fra den østgrønlandske Expedition og paabegyndt Bearbejdelsen af Echiniderne fra Siam-Expeditionen. Foruden det Arbejde, som han har udført ved Ordningen af det i Aarets Løb indkomne Materiale, har Medhjælper Fagerstrøm tilbragt en stor Del af Sommeren med at slemme og sigte det foran omtalte Raamateriale fra bryozoførende Lokalteter.

I Aarets Løb har Materiale været udlaant til følgende fremmede Videnskabsmænd: Professor Dall, Washington (Mollusker), Professor Joubin, Rennes (Blæksprutter), Professor Pfeffer, Hamburg (Blæksprutter), Dr. Hartmeyer, Berlin (Tunicater), Dr. Skorikow, St. Petersburg (Gephyreer), Kandidat Odhner, Upsala (Ikter), medens Kandidat E. Arnesen, Christiania, og Dr. Schydkowssky, Kasan, paa Stedet have studeret vore Samlinger, resp. af Svampe og Goplepolyper.

Paa Afdelingens Materiale er baseret Mag. sc. Lundbecks Bearbejdelse af Ingolf-Expeditionens Homorrhaphidae og Heterorhaphidae (Den Danske Ingolf-Expedition, sjette Bind Nr. 1, 1902) samt et lille Arbejde af Assistenten om *Cyprina islandica* (Naturh. For. Vidensk. Meddel. 1901).

4. Det marine biologiske Sommerkursus.

(Professorerne, Dr. H. Jungersen og Dr. E. Warming.)

Efter Andragende fra Prof. zool. Chr. Fr. Lütken bevilgedes ved Finansloven 1890—91 paa Kommunitetets Budget 2200 Kr. (hvoraf 400 ekstraordinært) til Oprettelse af „en Havstation for zoologiske og botaniske Studier“ (jfr. Univ. Aarb. f. 1889—90 S. 155—159); ved næste Aars Finanslov overførtes Bevillingen paa Universitetets Budget med 1800 Kr. og er siden regelmæssig opført her med dette Beløb. Formaålet var at oprette en Universitetsundervisning for naturhistoriske Studerende med Havets levende Dyre- og Planterverden til Gjenstand, som Supplement til den Undervisning, der kunde baseres paa Samlingernes Materiale. Oprindeligt var Undervisningen knyttet til den samtidig under det daværende Indenrigsministerium oprettede „Biologiske Station“, hvis flydende Laboratorium gav Arbejdsplads til 4 Studerende ad Gangen og til en Videnskabsmand som Lærer i 2 à 3 Sommermaaneder; ogsaa Logis og Forplejning blev i Begyndelsen, mod passende Godtgjørelse, ydet fra samme Institution. Men allerede 1892 medførte Omstændighederne, at „Biologisk Station“ maatte indskrænke sig til at stille Arbejdsplads, Baade og Redskaber samt sit Bibliothek til Raadighed for Undervisningen, og fra og med Sommeren 1894 maatte „Biologisk Station“ for uhindret at kunne pleje sit eget Formaal i det praktiske Fiskeris Tjeneste ogsaa ganske op-

give at yde denne overmaade værdifulde og meget paaskjønnede Hjælp. Det marine biologiske Kursus har siden været henvist til, saa godt som gjørligt, at installere sig paa forskellige Steder af vore Kyster, at sørge for Leje af Lokale og Baade, for Forplejning, Redskaber, Bøger osv.

Siden Oprettelsen har der hver Sommer været afholdt et eller to Kursus, i Regelen omfattende saavel zoologiske som algologiske Studier. Nøjere Bestemmelser for Styrelsen af dette Kursus' Anliggender fastsattes ved Ministeriets Skrivelse af 14de Juni 1899 (jfr. Univ. Aarb. f. 1898—99 S. 63—64).

Undervisningens Ledere, Antallet af Studerende og Stedet for Undervisningen i de forløbne Aar anføres her, medens yderligere Oplysninger forud for Aaret 1902 ville kunne findes i de resp. Aarbøger, dels under Botanisk Have, dels under Zoologisk Museum (Studiesamlingen).

1890. Dr. R. Bergh, Dr. Kolderup Rosenvinge, Dr. Jungersen. 8 Studerende. Holbæk.

1891. Dr. Kolderup Rosenvinge, Cand. mag. Posselt. 9 Stud. Fænø.

1892. Dr. Kolderup Rosenvinge, Dr. Bergh, Dr. Jungersen. 8 Stud. Fænø.

1893. Dr. Kolderup Rosenvinge. 4 Stud. Kjerteminde.

1894. Dr. Bergh, Dr. Jungersen. 7 Stud. Middelfart.

1895. Dr. Kolderup Rosenvinge. 6 Stud. Frederikshavn.

1896. Dr. Kolderup Rosenvinge, Dr. Bergh. 6 Stud. Frederikshavn.

1897. Dr. Th. Mortensen, Mag. sc. Ostenfeld. 6 Stud. Frederikshavn.

1898. Dr. Th. Mortensen, Dr. Jungersen. 12 Stud. Hellebæk.

1899. Dr. Kolderup Rosenvinge, Dr. Mortensen. 13 Stud. Frederikshavn.

1900. Dr. Kolderup Rosenvinge, Dr. Mortensen. 10 Stud. Middelfart.

1901. Dr. Kolderup Rosenvinge, Mag. sc. Ostenfeld, Dr. Mortensen. 10 Stud. Nykøbing, Mors.

I Sommeren 1902 afholdtes 2 Kursus i Frederikshavn. 1ste Kursus, 14de Juli—2den August, lededes af Dr. Kolderup Rosenvinge og Inspektør Ostenfeld; Deltagere vare: Cand. mag. A. Otterstrøm, Studd. mag. N. Mathiesen, M. L. Mortensen, Olaf Olsen, Frk. A. Seidelin. 2det Kursus, 4de August—23de August, lededes af Dr. Mortensen og Inspektør Ostenfeld; Deltagere vare: Cand. mag. A. Otterstrøm, Studd. mag. C. V. Otterstrøm, Hj. Ditlevsen, C. C. S. Wang, V. R. Møller, Fr. Johansen. At A. Otterstrøm deltog i begge Kursus begrundedes bl. a. i den Omstændighed, at han stillede sin Sejlbaad gratis til Disposition for Kursus. Forplejning og Ophold fandt Sted i Hotel „Dania“; Arbejdslokale ydedes af Frederikshavns Tekniske Skole vederlagsfrit.

Det første Kursus omfattede saa godt som udelukkende Botanik; Dr. Kolderup Rosenvinge gennemgik de højere Alger, medens Inspektør Ostenfeld hovedsagelig gennemgik Plankton. Der gjordes daglig om Morgenen en mindre Exkursion, sædvanlig i Baad, en enkelt Gang en Heldagstur til Hirtsholmene. Desuden deltog alle Eleverne tilligemed Lærerne i Botanisk Forenings Exkursion til Frederikshavns Omegn den 21de—23de Juli.

Det andet Kursus omfattede væsentlig Zoologi, dog gennemgik Inspektør Ostenfeld i den første Uge samt en enkelt Dag senere de vigtigste højere Alger samt Plankton. Det zoologiske Materiale og Udbytte var særdeles tilfredsstillende, idet en stor Mængde vigtige Dyretyper blev fiskede; følgende gjordes til Gjenstand for mere indgaaende Studium: Clava, Hydractinia, Tubularia, Laomedea, Podocoryne — med deres „Actinulæ“ eller Gopler (som klækkedes af Hydroiderne) — Sertularia, Lucernaria, Cyanea; Metridium dianthus; Asterias rubens, Strongylocentrotus dröbachiensis, Brissopsis lyrifera; Bipinnaria og forskellige Ophiur- og Echinide-larver; Aphrodite aculeata, forskellige Røorme, pelagiske Annelidelarver (Spio), Membranipora (og Cyphonantes, hvis Udvikling til en ung Membranipora fulgtes), Pedicellina, Scrupocellaria; Sagitta; Philine, Doris, Polycera; Solen pellucidus (særlig ganske unge og helt gennemsigtige Exemplarer), pelagiske Snegle- og Muslingelarver; Palæmon (hvis Larver klækkedes), Crangon, Mysis, Caprella, Pagurer, Balaner, samt en Del pelagiske Krustaceer og Krustacelarver; Nymphon; Appendicularier, Phallusia adspersa; forskellige Fiskeunger og Fiskeæg, særlig pelagiske. Blandt sjældnere Former toges: Acanthometra, Edwardsia, Synapta tenera, Asterias glacialis, Cucumaria elongata; Pilidium; Tomopteris; Loxosoma; Limacina helicina; Arcturus, Pinnotheres, Bopyrus, Galathea; Aphyia pellucida, Liparis, Mugil, Derimod savnedes enkelte, ellers almindelige, Dyr som Aurelia aurita og Ribbegopler, hvortil Grunden vistnok maa søges i usædvanlige hydrografiske Forhold. Endelig nævnes, at Lejligheden blev benyttet til at dissekere en Sælhund.

5. Det Ferskvands-biologiske Laboratorium ved Furesøen.

(Dr. C. Wesenberg Lund.)

Der vil for Fremtiden i Universitetets Aarbøger findes en Beretning om de Arbejder, der i det forløbne Aar ere udførte ved det Ferskvands-biologiske Laboratorium ved Furesøen.

Da denne Beretning iaar afgives for første Gang, har Laboratoriets Bestyrer, idet der iøvrigt henvises til Universitetets Aarbøger fra 1899 til 1901, ønsket at give følgende Meddelelser om Laboratoriets Oprettelse, dets Opgaver og dets Virksomhed i de forløbne Aar.

Bygningen er Ingolfexpeditionens Dækshus, der i 1897 med Bevillinger fra Carlsbergfondet blev flyttet ned og indrettet paa en af Lensgreve Schulin overladt Grund ved Furesøen. Paa Finansloven 1899—1900 bevilgedes foreløbig 1200 Kr. til Laboratoriets Drift, og paa Finansloven 1900—1901 blev denne Sum ansat som fast aarlig Bevilling samtidig med at der tildeltes mig en aarlig Gage paa 1500 Kr. Paa Finansloven 1901—1902 bevilgedes yderligere 800 Kr. en Gang for alle til Indkjøb af Mikroskoper og Bøger og den aarlige Bevilling 1200 Kr. blev forøget med 100 Kr. til aarligt Indkjøb af Litteratur, væsentlig til Brug for de Studerende. I Aaret 1900 ophørte jeg med at være Assistent ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og flyttede samtidig til Lyngby for at være Undersøgelsesomraadet nærmere.

Opgaverne for det Ferskvands-biologiske Laboratorium ere i Overensstemmelse med de Statutter, der i 1899 bleve lagte til Grund for dets Oprettelse, af en dobbelt Natur. Dets Hovedopgave er at udvide Kjendskabet til vore ferske Vandes Natur, deres Dyre- og Planterverden og desforuden at give de Studerende, hvis Studier og Interesser falde sammen med Laboratoriets Opgaver gratis Ophold ved dette og lette dem Adgang til Undersøgelser og Iagttagelser ude i Naturen.

Samtidig med Laboratoriets Oprettelse sattes en dobbeltsidig Undersøgelse i Gang, dels vedrørende vore Søers Bundarter og Dybdeforhold, dels deres Plankton; begge vare planlagte og delvis paabegyndte allerede 1897, men min Stilling som Assistent ved Landbohøjskolen umuliggjorde før 1900 deres Fuldendelse. Paa 5 længere Rejser i Jylland, talrige Rejser til sydsjællandske Søer og særlig indgaaende Studier over Furesøen blev Søernes Dybdeforhold og Bundarter studerede. Resultaterne ere nedlagte i Arbejdet: „Studier over Søkalk, Bønnemalm og Søgytje i danske Indsøer“ med 3 Tavler og engelsk Resumé (Meddelelser fra dansk geologisk Forening 1901). Ud fra disse Studier blev det mig hurtigt klart, at man burde tilstræbe at faa vore Søers Bund kortlagte, saaledes som det for Øjeblikket sker i Tyskland og Sverrig, samt Søernes Bundarter underkastede en mere indgaaende Behandling. Jeg søgte derfor af faa denne Side af Undersøgelsen lagt ind under Danmarks geologiske Undersøgelse, en Plan, som foreløbig ikke er lykkedes, men som iøvrigt aldeles ikke er opgivet.

Hvad Planktonundersøgelserne angaar, er der fra 9 af de største danske Søer siden December 1900 hver Maaned regelmæssig indkommet Planktonprøver, dels indsamlede af mig selv, dels indsendte af Fiskere, der er blevne lejede til at udføre det dermed forbundne Arbejde. For at tilvejebringe dette Materiale har jeg siden December 1900 selv foretaget 4 Jyllandsrejser, 16 Rejser til de sydsjællandske Søer, 22 til Esromsø, samt selvfølgelig en Mængde Ekursioner paa Furesøen. Det indsamlede Materiale fylder ca. 900 Glas; Bearbejdelsen er meget nær ved at være afsluttet. I 1902 er endvidere udarbejdet et Par Arbejder: „Om en reliket Fauna i Furesøen“ og om „Ægagropila Sauteri i Sorø Sø“ begge optagne i Videnskabernes Selskabs Oversigter.

I Sommermaanederne i Aarene 1897—1902 har Laboratoriet ialt havt 16 Besøg (14 mandlige, 2 kvindelige). To af de Studerende have besøgt Laboratoriet 3 Gange, en 2 Gange, 8 have arbejdet 1 Gang ved samme, Besøgene have varet 14 Dage à 1 til 1½ Maaned; 8 af de Studerende vare Zoologer, 3 Botanikere. De zoologiske Studerende have beskæftiget sig med følgende Dyregrupper: Ostracoder, Copepoder, Infusionsdyr, Planarier, Oligochæter, Mollusker, Daphnier og Billelarver særlig Donacia; de botaniske Studerende med Characeer og Planktonalger især Chlorophyceer samt Phycomyceter.

Tanken med at faa Studerende til at arbejde paa Laboratoriet var oprindelig den: under de gunstigst mulige Forhold at give dem Lejlighed til at studere ude i det Frie, samt lære dem at planlægge og paabegynde en Undersøgelse ude i Naturen. Det laa oprindelig udenfor min Plan, at

de Ferskvands-biologiske Undersøgelser i og for sig skulde blive befordrede ved de Studerendes Arbejder; men idet Universitetets zoologiske og botaniske Prisopgaver fra de sidste Aar vedrørte Æmner, hentede fra Ferskvandsfauna og -flora, og disse bleve besvarede af dygtige og meget energiske unge Studerende, blev vort Kjendskab til den lavere Ferskvandsfauna og -flora paa flere Omraader meget væsentlig forøget. Jeg henviser her til Bedømmelsen over afdøde Mag. sc. Søren Jensens og Stud. mag. Ditlevsens Prisopgaver. Begge have indsamlet den langt overvejende Del af Materialet under deres Sommerophold ved Laboratoriet eller paa Rejser foretagne sammen med mig. Idet ogsaa enkelte af de andre Studerende have anlagt deres Opgaver paa en bred Basis, og stadig fortsætte dem, synes det, som om disses Undersøgelser i meget væsentlig Grad vilde kunne virke fremmende paa de Hovedformaal, med hvis Løsning for Øje Laboratoriet blev oprettet.

6. Laboratoriet for Embryologi og Histologi.

(Docent, Dr. R. S. Bergh.)

Den praktiske Undervisning i Histologi og Embryologi havde fra Begyndelsen af (Efteraaaret 1885) intet fast Lokale, men førte en Række Aar en meget omflakkende Tilværelse: først benyttedes det anatomiske Auditorium, saa en kort Tid mit Hjem, derefter en kort Tid Zoologisk Museum (Dr. Meinerts Afdeling), saa det planteanatomiske Laboratorium, indtil man foreløbig havnede paa den zoologiske Studiesamling. Her var dog dengang ingen særlige Rum disponible, saa at en Undervisning for Videregaaende var meget vanskelig, da Tiden, i hvilken Salen kunde benyttes, var meget indskrænket og saadanne Apparater som Thermostater slet ikke kunde anbringes (Mikroskoperne fra det biologiske Sommerkursus stod til Disposition, og jeg havde selv givet Mikrotom og Præparerermikroskop til Undervisningen). Lidt bedredes Forholdene ved Studiesamlingens Ombygning og Udvidelse (1894), idet afdøde Professor Lütken lod indrette et Værelse „for Assistenten og Docenten“, i hvilket nu ogsaa fandtes et Skab til Anbringelse af Thermostater. Lokalet var egentlig tænkt benyttet af nuværende Professor Jungersen og mig, men da Professor Jungersen arbejdede andetsteds og med største Imødekommenhed stillede sin Plads til Disposition, var der saaledes for første Gang tilvejebragt et mere selvstændigt Lokale for Undervisningen. Desuden var der blevet bevilget 400 Kr. aarlig til Dækning af Driftsomkostninger. Men endnu var dette Lokale altfor lille — 2 Vinduespladser var alt, hvad der til Stadighed kunde disponeres over. Som Følge heraf søgte jeg om nyt Lokale og fik fra April 1897 et saadant bevilget i Stormgade 5; desuden bevilgedes en Sum til Anskaffelse af Inventar og Instrumenter, og den aarlige Konto forhøjedes med 500 Kr. (hvoraf 300 Kr. til Leje af Lokalet). Ogsaa dette Lokale viste sig imidlertid snart for lille paa Grund af den stadigt voxende Deltagelse i Øvelserne, og efter 4 Aars Forløb (1901) bevilgedes til Udvidelse af Laboratoriets Virksomhed endnu en Etage i samme Hus saavel som Penge til Montering og Forhøjelse af Aarskontingentet med 200

Kr. (foruden 400 Kr. til Leje). Desuden bevilgedes Lønning til en Assistent, efter at jeg Aaret i Forvejen privat havde maattet honorere en saadan for at forfærdige Præparater til Udlevering til de Studerende. Denne Plads har hidtil været besat med Mag. sc. R. Hutzen-Petersen (under dennes Militærtjeneste i Sommerhalvaaret 1902 vikarierede Stud. mag. A. Brinkmann). I Laboratoriet er der ifølge det anførte nu i langt højere Grad end tidligere Lejlighed til at arbejde baade for Begyndere og for Viderekomne.

Virksomheden i Laboratoriet har dels bestaaet i større Kurser for Begyndere: i Histologi, almindelig Embryologi og Anatomi og hvirvelløse Dyr (egentlig hørte den sidste Rubrik ikke ind i Rammen af min Undervisning, men jeg holdt disse Kurser, fordi de Studerende ellers ikke fik praktisk Kjendskab til dette Æmne; formentlig vil det nu blive overtaget af Professor Jungersen), dels i Øvelser for Videregaaende, hvorved disse have haft Lejlighed til at sætte sig ind i den mikroskopiske Teknik og — for enkeltes Vedkommende — til at anstille videnskabelige Undersøgelser. Arbejder, som helt eller delvis ere udførte i Laboratoriet under dets forskellige Phaser, ere blevne publicerede (foruden af Bestyreren) af Dr. phil. Th. Mortensen, Professor F. C. C. Hansen, Dr. med. V. Ellermann, afdøde Mag. sc. Søren Jensen, Stud. mag. A. Ditlevsen (i Forening med Bestyreren), og flere dér udførte Arbejder kunne ventes at fremkomme i en nær Fremtid.

I 1902 har der været afholdt histologisk Begynderkursus i Foraars-halvaaret og Begyndelsen af Efteraarshalvaaret; derefter paabegyndtes et Kursus i almindelig Embryologi.

7. Det mineralogiske Museum i 1902.

(Professor, Dr. N. V. Ussing.)

I. Ordnings- og Bestemmelsesarbejder ved Museets Hovedsamlinger.

De *mineralogiske* og *petrografiske* Arbejder i Museet have som sædvanlig især angaaet de grønlandske Mineraler og Bjergarter. Af sjældne Mineraler fra Julianehaab Egnen har Assistent Bøggild undersøgt dels den hidtil ufuldstændig bekendte Schizolit, som først er fundet af Dr. K. J. V. Steenstrup 1888, dels et nyt Mineral (Erikite), som opdagedes af Expeditionen i Aaret 1900. Den systematiske Gjennemgang og Bestemmelse af alle de i Tidens Løb erhvervede Mineralprøver fra Grønland er fortsat og fremmet saa meget, at dette vigtige Arbejde kan ventes afsluttet i 1903. Bestyreren har fortsat Bearbejdelsen af Bjergarterne fra Sydgrønland og petrografisk undersøgt nogle Prøver fra Østgrønland. Et betydeligt Antal Nyerhvervelser, hvorom nærmere nedenfor, er indordnet og opstillet i Mineralsalenes Montrer. — I Bjergartsalen er den i Montrer udstillede Samling bleven færdig etiketteret.

Museets Assistent ved de *palæontologiske Samlinger*, Cand. mag. Ravn, har udført Indordningen af de palæontologiske Erhvervelser, endvidere har han fortsat Bearbejdelsen af Museets Samlinger af Echinodermer fra Kridtperioden og gennemgaaet Forsteningerne fra forskellige Tertiær-

lokaliteter i Jylland. Endelig har han omordnet og ometiketteret de i Montrer udstillede Forsteneringer fra de bornholmske Paradoxides-Lag og Mollusker fra de danske Kridtaflejringer i Overensstemmelse med de om disse Dele af Samlingen nylig udkomne videnskabelige Afhandlinger. — Med Honorar af Moltkes Legater har Dr. K. A. Grønwall ordnet en Del af Samlingerne fra Bornholms kambriske Lag. — Mag. sc. A. C. Johansen har ordnet og bestemt en Del af Museets kvartære Ferskvandsmollusker.

Erhvervelsen, Ordningen og Bearbejdelsen af ny tilkomne og ældre Prøver og Oplysninger fra danske Brøndboringer er som sædvanlig bestemt af Niels Brocks naturhistoriske Legat.

II. Afgivelse af Undervisningssamlinger og Dubletter.

Til Undervisningsbrug er sammenstillet og afgivet Samlinger af Mineraler, Bjergarter og Forsteneringer til følgende Skoler og Undervisningsanstalter: Dansk Skolemuseum, Studentersamfundets Aftenundervisning, Frk. Engelhardts Pigeskole og Frk. Jespersens Pigeskole, alle i København, Vesthimmerlands Landbrugsskole i Aars, Sorø Højskole, Kjøge almindelige Borgerskole, Nørrebro Byskole i Aarhus, Seest østre Skole, Stubberup Skole, Lemvig Skole, Døtreskolen af 1881 i Kolding, Merløse Skole, Strandby Skole ved Nysted, Horslunde Skole, Holmstrup Skole ved Slagelse samt Landbrugsskolen i Holar paa Island. Mindre Samlinger, delvis til Supplering af de forhaanden værende, ere afgivne til Landbohøjskolen, Nykjøbing Kathedralskole, Mullerup Skole og Kunstindustri-museets Haandværkerskole.

Som Bytte for modtagne Tilsendelser er til Udlandet afgivet følgende Dubletter: grønlandske Mineraler til de mineralogiske Museer i Berlin, Marburg og München, til Pastor Sørensen i Julianehaab, Dr. Flink i Stockholm, Dr. Krantz i Bonn og J. Böhm i Wien; danske Forsteneringer ere paa lignende Maade afgivne til British Museum, St. John's College i Cambridge, Professor Pallary i Oran og Naturhistorisches Museum i Hamburg. Til Bergens Museum er sendt mindre Prøver af vulkansk Aske fra Hekla.

III. Andre udførte Arbejder.

Det stedse stigende Antal, især af polytekniske Studerende, medfører et betydeligt Slid paa Studiesamlingerne, og det har derfor atter i Aar været nødvendigt at ometikettere og delvis forny de for Polyteknikerne bestemte Studiesamlinger.

Ved særlig Bevilling paa Finansloven er Museets Auditorium blevet forsynet med de nødvendige Indretninger til, at der ved de ordinære Formiddagsforelæsninger kan vises Projektionsbilleder af krystallografiske, mineralogiske og petrografiske Præparater og af geologiske Fotografier. I Bygningen er der i dette Øjemed indlagt Elektricitet, dels til Auditoriets Belysning, dels til en Projektionslampe (Buelampe), fordi Projektionen af mikroskopiske Præparater i polariseret Lys kræver en meget stærk Lyskilde. Vinduerne ere derhos blevne forsynede med Bølgeblik-Rulleskodder,

saa at der selv i Solskin kan gøres tilstrækkelig mørkt til Benyttelsen af Mikroprojektionsapparatet.

IV. Museets og Undervisningens Benyttelse.

For Offentligheden har Museet været aabent to Gange ugentlig. Antallet af Besøgende i 1902 har været 2319. Udenfor den sædvanlige Aabningstid har Museet været besøgt af enkelte Selskaber og Skoler.

Til videnskabelig Bearbejdelse udenfor Museet er udlaant: Titanjern fra Norge til Dr. V. Melczer i Budapest, kvartære Ferskvandsmøluskler fra Danmark til Mag. sc. A. C. Johansen, Magnetkis fra Iglokunguak til Professor E. Cohen i Greifswald og Levynit fra Nordgrønland til Dr. Schwantke i Marburg.

Bestyreren har i Museet holdt Forelæsninger og Examinatorier over Mineralogi i Vaarhalvaaret (46 Tilhørere) og over Geologi i Høsthalvaaret (166 Tilhørere) samt Øvelser i Krystalmaaling (1 Deltager) og mineralogisk-geologiske Øvelser for Viderekomne (6 Deltagere). Dr. Victor Madsen har i en Del af begge Halvaar holdt Forelæsninger over Kvartærdannelserne og de palæozoiske Dannelser (8 Tilhørere). Studiesamlingerne benyttedes under Cand. mag. Bøggilds Tilsyn i Vaarhalvaaret af 83 og i Høsthalvaaret af 61 Studerende. Museet har endvidere laant Undervisningsmateriel og Lokale til en af Folkeuniversitetsforeningens Foredragsrækker, som holdtes af Bestyreren, og Undervisningsmateriel alene til flere lignende Rækker, som holdtes af Dr. V. Madsen.

Der er afholdt 3 Undervisningsexkursioner, nemlig til Bornholm med 48 Deltagere, til Faxe med 14 og til Jyderup med 16 Deltagere. Ekspeditionerne lededes af Bestyreren.

V. Museets Forøgelser.

Museet har i det forløbne Aar modtaget usædvanlig store Forøgelser, hvad der dels skyldes de betydelige Gaver, som ere modtagne fra flere Sider, dels Afgivelsen af grønlandske Mineraldubletter og Grev Moltkes Legater.

Mineralsamlingens væsentligste Berigelse skyldes den store og værdifulde Gave af Mineraler fra forskellige Steder i Australien, som Konsul R. Strelitz i Fremantle har skænket. Denne Samling, om hvilken en særskilt Indberetning allerede er tilsendt Ministeriet, omfatter for største Delen Guld i forskellige Former, dels rent som Vaskeguld, dels indlejret i forskellige Bjergarter som Kvarts, Skifer, Ler, Jernsten, desuden større Mængder Tellurguld (Sylvanit) og forskellige Prøver af de Guldet ledsagende Mineraler som Svovlkis, Blyglans, Covellin, Kobberkis m. m. — Endvidere har Mineralsamlingen modtaget følgende Gaver: Smergel fra Naxos fra Kontorchef C. Sæbye, en Samling af forskellige Karbonater (Kalkspat, Jernspat m. m.) fra Østerrig fra Gebr. Böhler og Co., Wien, ved Kontorchef Sæbyes Velvillie; enkelte Mineraler ere desuden modtagne som Gaver fra Fredens Møllers Fabriker, Stud. mag. Nørregaard, Fabrikant V. Hammer, Enkefru Kragh og Professor Hannover. Som *Bytte* mod grønlandske Mineraldubletter er modtaget en Samling Mineraler og

Bjergarter fra Tinstenforekomster i Erzgebirge fra Professor R. Beck i Freiberg. Dels ved Bytte dels ved Kjøb er erhvervet fra Mineralhandler, Dr. Krantz i Bonn: Meteorjern fra Rhine Villa i Sydaustralien og et større Antal Mineraler, hvoraf navnlig maa mærkes sort Diamant (Carbornado) og Agat fra Brasilien; fra Mineralhandler J. Böhm i Wien Guld fra Siebenbürgen, Diamant fra Brasilien og Opal fra Ny Zeeland m. m.; endvidere forskellige Mineraler fra Mineralhandlerne Foote i Paris, Droop i Dresden-Plauen, og det kgl. sachsiske Bjergakademis Mineralkontor i Freiberg.

Bjergartsamlingen er bleven forøget med følgende Gaver: Fra Kommandør Holm (Krydseren „Valkyrien“) vulkansk Aske fra Mt. Pelée paa Martinique og fra Grosserer M. Melchior vulkansk Aske fra La Soufrière paa St. Vincent; fra Konsul V. Hänschell i Barbados to større Prøver af vulkansk Aske fra Udbruddene paa St. Vincent d. 7de Maj og den 16de Oktober; fra Dr. K. J. V. Steenstrup Jernmalm m. m. fra Lapmarken og fra Dr. V. Madsen en Blok af skaansk Basalt, samlet ved Rendsborg. Ved Bytte mod grønlandske Mineraler er erhvervet en Samling af Basalter fra Hessen fra Professor Bauer i Marburg. Ved Indsamling er erhvervet Sand med sorte Striber fra Hveen (Kommunelærer Rosenkjær).

Samlingen fra Grønland, Island og Færøerne har i Aarets Løb modtaget en meget værdifuld Forøgelse, idet Premierlieutenant i Flaaden S. Hansen har skænket Museet de første Planteforsteninger, der nogensinde ere blevne fundne paa Færøerne; disse Forsteninger blev af Giveren fundne paa Myggenæs. Endvidere har Samlingen modtaget som Gaver: en Samling smukke Mineralstykker fra Østgrønland fra Missionær Rüttel i Angmagalik, Mineraler og Planteforsteninger fra Uperniviks Distrikt fra den kgl. Grønlandske Handel og Udligger Kleemanns Dødsbo, Fluspat fra Ivigtut fra Ingeniør Jarl, islandske Bjergarter fra Kjøbmand Haldursson i Ønundarfjördr, og en Samling Morænebjergarter og isskurede Sten fra Cand. mag. H. Pjetursson i Reykjavik. Ved Bytte og Kjøb er erhvervet: Mineraler fra Narsarsuk fra Kolonibestyrer Brummerstedt, Pastor Sørensen og Frk. Wolters, alle i Julianehaab, endvidere usædvanlig store og pragtfulde Stykker Skolecit fra Teigarhorn paa Island fra Frk. Weywadt.

Den palæontologiske Samling er blevet forøget med en overordentlig værdifuld Gave fra Landbrugskonsulent H. Faber i London, nemlig en større Samling Dyreforsteninger, særlig Muslinger og Snegle, fra sydengelske eocæne Aflejringer og en ualmindelig smukt bevaret *Lepidotus Mantelli* fra Hastings Beds. Af stor Værdi for Samlingen er ligeledes to anselige *Sigillariastammer* fra Skotland, skænkede af Kaptain A. H. V. Norgaard. Endvidere maa blandt de modtagne Gaver fremhæves en Samling tertiære og kvartære Mollusker fra England fra Mag. sc. A. C. Johansen, skaanske Forsteninger fra Dr. K. Grønwall og kvartære Mollusker fra Stockholm fra Dr. K. J. V. Steenstrup. Ved Kjøb og Bytte er erhvervet en større Samling Forsteninger, særlig franske og russiske, fra det kgl. sachsiske Bjergakademis Mineralkontor i Freiberg; endvidere en-

gelske Forsteneringer fra British Museum, nordafrikanske fra V. Gauthier og forskellige Forsteneringer fra Dr. Krantz i Bonn.

Den danske Samling har modtaget sin vigtigste Erhvervelse i Aarets Løb fra Inspektør J. Rosenberg ved Cementfabriken Dania, som har skænket Museet en meget stor og værdifuld Samling Forsteneringer fra Skrivekridtet ved Mariagerfjord, omfattende Kiselsvampe, Brakiopoder, Snegle, Muslinger, Belemniter og Ammoniter m. m., til Dels i særdeles vel bevarede Exemplarer og af hidtil ukjendte Arter; Inspektør Rosenberg har endvidere skænket en værdifuld Samling Tertiærforsteneringer fra Mariagerfjordens Lergrave, fra hvilke der hidtil kun haves et meget ringe Antal Forsteneringer. Dr. C. G. Joh. Petersen har skænket Museet en større Samling kvartære Mollusker. Forskjellige danske Forsteneringer og Stenarter ere endvidere skænkede Museet af følgende: Povl Christensen (Vemb), Professor Christiansen, Bibliothekar Elberling, Statskonsulent H. Faber, Fiskerikonsulent A. Feddersen, Danmarks geologiske Undersøgelse, Læge H. Hansen (Udby), Stud. polyt. Juel-Hansen, Drænsmeister R. Hansen (Falsted), Stud. polyt. Th. Hansen, Mag. sc. N. Hartz, Ingeniør M. C. Holst (Aarhus), Jens Jensen (Horneby), Landbohøjskolens mineralogiske Samling, Læge G. Larsen (Tune), Dr. Wesenberg Lund, Direktør A. W. Milling (Aalborg), Nationalmuseet, Cand. jur. Plenge, Kommuelærer Rosenkjær, Stud. polyt. Simonsen, Dr. K. J. V. Steenstrup, P. Sørensen (Fredberg), Brøndgraver J. Thomsen (Dragebæk), Professor Tuxen, Cand. polyt. Tønnesen (Kastrup), Klasselotterikollektor Warming (Kolding), Stud. polyt. Warming, Læge Wilkens (Balling) og Universitetets zoologiske Museum. — Ved *Kjøb* er erhvervet en betydelig Samling bornholmske Forsteneringer især fra de kambriske Lag og Trinucleusskiferen (Hr. v. Schmalensee, Stockholm). — Ved *Indsamlinger* er erhvervet: En større Samling Prøver og Forsteneringer fra det plastiske Ler, Glimmersandet, Moleret og Istidslagene i det nordvestlige Jylland (Bestyreren), en Samling Stenarter og Forsteneringer fra Kridt og Tertiærformationerne (Cand. mag. Ravn), Prøver af Moler og vulkansk Aske (Cand. mag. Bøggild) og løse Blokke fra Frederiksholms Teglværk (Kommuelærer Rosenkjær). Ved Undervisningsexkursionerne er erhvervet Stenarter og Forsteneringer fra Faxe og Bornholm.

Samlingen af mikroskopiske Præparater er bleven forøget med ca. 50 Præparater af danske og østgrønlandske Bjergarter.

Til *Instrumentksamlingen* er ved ekstraordinær Bevilling paa Finansloven anskaffet et stort Mikroprojektionsapparat med Nicol'ske Prismer fra Pellin i Paris.

Haandbiblioteket har modtaget 30 Tidsskrifter og lærde Institutioners Publikationer (74 Bind), hvoraf de 24 (63 Bind) ere Gaver. Endvidere er tilkommet 118 enkelte Bøger og Særtryk, hvoraf 72 ere Gaver. Giverne vare: Videnskabernes Selskab, Universitetets botaniske Have, Universitetets zoologiske Museum, Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland, Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse, Landbohøjskolen, Dansk geologisk Forening, Komitéen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris, Finlands

geologiske Kommission, Field Columbian Museum, Cand. mag. Bøggild, Dr. K. Grønwall, Mag. sc. N. Hartz, Inspektør Hintze, Dr. V. Madsen, Mag. sc. Nordmann, Dr. K. J. V. Steenstrup, Kontorchef Sæbye, Professor Thoroddsen, Dr. H. Topsøe, Professor Ussing, Cand. mag. Vahl.

Til *Forelæsningsbrug* er anskaffet 12 geologiske Kort og Vægtavler og 114 geologiske Fotografier, hvoraf 93 Glasbilleder. Som Gave er modtaget 6 geologiske Fotografier, som skænkedes af Assistent Guldbrandsen, Dr. V. Madsen og Dr. Steenstrup.

VI. Videnskabelige Arbejder.

Af videnskabelige Arbejder, som helt eller delvis omhandle Museets Samlinger, er i 1902 udkommet: J. P. J. Ravn, Molluskerne i Danmarks Kridtaflejringer I: Lamellibranchiater (Vidensk. Selsk. Skr. XI, 2); Samme, Molluskerne i Danmarks Kridtaflejringer II: Scaphopoder, Gastropoder og Cephalopoder (Vidensk. Selsk. Skr. XI, 4); O. B. Bøggild, On Ilvaite from Greenland (Meddelelser om Grønland XXV); K. A. Grønwall, Bornholms Paradoxideslag (Danm. geolog. Undersøgelse II, 13).

Ved velvillig Imødekommen af Videnskabernes Selskab og Kommissionen for Grønlands geologiske Undersøgelse har Museet til Særtrykspris erhvervet et mindre Antal Exemplarer af de tre førstnævnte Arbejder, som indeholde Bearbejdelsen af Museets Samlinger, udførte i Museet. Disse Særtryk, som forsynes med Museets Navn paa Titelbladet, og danne Begyndelsen til et videnskabeligt Katalog over Museets Samlinger, ere bestemte til Omsendelse til beslægtede Institutioner, fra hvilke lignende Publikationer modtages.

8. Det kemiske Laboratorium.

A. *Oversigt over Laboratoriets Drift i Aarene 1866—1901.*

(Prof. emer., Dr. med. & phil. Julius Thomsen.)

Den 30te September 1901 fratraadte Professor Julius Thomsen Posten som Prof. ord. i Kemi ved Universitetet og Bestyrer af dets kemiske Laboratorium og dermed afsluttedes et større Afsnit af Laboratoriets Historie, hvis Hovedtræk ere følgende.

Efter Professor E. A. Scharlings Død ($11/9$ 1866) overtog Thomsen som daværende Lektor i Kemi Bestyrelsen af Laboratoriet den 28de September 1866 og udnævntes den 22de December s. A. til Prof. ord. i Kemi. Laboratoriet havde dengang Lokale i Ny Vestergade Nr. 11 i en for samme i Aarene 1858—59 opført Bygning, som blev aabnet for Undervisningen den 16de Februar 1859. Laboratoriet havde ca. 45 Arbejdspladser for Studerende, men fra Efteraaret 1865 steg de Studerendes Antal til næsten det dobbelte, og det blev derfor nødvendigt at skaffe et større Antal af Arbejdspladser til Veje. Ved en Bevilling paa Finansloven for 1867—68, stor 3000 Kr., blev det muligt at foretage en Omordning af Laboratoriets Indre, saa at Arbejdspladsernes Antal omtrent blev fordoblet. Denne Omordning blev udført i Sommerferien 1867, saa

at Laboratoriet i Efteraarshalvaaret samme Aar kunde optræde i sin nye Skikkelse. De Studerendes Antal holdt sig indtil Efteraaret 1871 temmelig uforandret paa ca. 80, men paa den Tid indtraadte en pludselig Stigning af de Studerendes Antal, der indtil Aar 1879 inkl. blev gennemsnitlig 117. Det var derfor nødvendigt at forøge Assistenternes Antal, og foruden de to faste Assisterter blev der antaget 2 Hjælpeassistenter.

Med Aaret 1880 indtraadte atter en stærk Stigning i de Studerendes Antal, saa at det gennemsnitlige Antal for de følgende 7 Aar var ca. 153 for hvert Halvaar; det blev derfor nødvendigt at udvide Arbejdstiden og forhøje Assistenternes Løn paa Grund af deres forøgede Arbejde. I Foraaet 1883 maatte man paa Grund af Pladsmangel endog henvise 27 Studerende til at søge Undervisning i den polytekniske Læreanstalts Laboratorium, og i Efteraaret samme Aar blev der indrettet en 5te Afdeling med en særlig Assistent for at kunne tilfredsstille Trangen til Arbejdspladser.

Med Aaret 1887 indtraadte ligesom tidligere pludselig en stærk Stigning i de Studerendes Antal, som dernæst i 6 Aar holdt sig paa 200; Tilstanden blev derved uholdbar, og der maatte skaffes en ny og betydelig større Bygning for Universitetslaboratoriet, og det lykkedes ogsaa ved Lov af 1ste April 1888 at faa bevilget det dertil fornødne Beløb.

Videnskabelig Virksomhed. Uagtet den praktiske Undervisning og det dermed forbundne Examensvæsen i saa høj Grad lagde Beslag paa Personalets Tid og Kræfter, kunde der dog samtidig udfoldes en ret betydelig Virksomhed i videnskabelig Retning. I Aarene 1866—86 udførte saaledes Laboratoriets Bestyrer den lange Række af systematisk ordnede Præcisionsarbejder, hvis Resultater ere samlede i det 4 Bind store Værk „Thermochemische Untersuchungen“, som udkom i Leipzig i Aarene 1882—86, efter at Resultaterne, efterhaanden som de fremkom i Løbet af disse 20 Aar, bleve meddelte gennem det kgl. Videnskabernes Selskabs Skrifter og i Udlandets videnskabelige Tidsskrifter. Samtidigt udførte Laboratoriets Assistent, Dr. phil. H. Topsøe, en større Række kemiske Arbejder og i Forening med Professor C. Christiansen et stort Arbejde af krystallografisk-kemisk Indhold. Ogsaa daværende Assistent, Dr. phil. Emil Petersen, udførte et større Antal af kemiske Arbejder, tildels over thermokemiske Æmner, medens der fra andre af Laboratoriets Assisterter fremkom kemiske Arbejder af mere spredt Indhold.

Nybygning. Laboratoriets Undervisning omfattede, saa længe det havde Lokale i Ny Vestergade, 3 Grupper af Studerende: lægevidenskabelige Studerende, Polyteknikere og Farmaceuter foruden spredte Studerende. Ved Udarbejdelsen af Planerne for en ny Bygning for Laboratoriet maatte der altsaa tages Hensyn til de Krav, som Betjeningen af et saa stort Antal Studerende medfører. Planen blev derfor lagt til en Bygning med 5 Afdelinger (4 for analytiske og 1 for præparative Arbejder), hver Afdeling med 34—35 Arbejdspladser, desuden Værelser for Bestyreren, Assistenterne og Viderekomne, saa at Laboratoriet vilde kunne afgive Plads til ca. 180 samtidigt arbejdende Personer. Ved Forhandling med Kjøben-

havns Kommune lykkedes det at faa afstaaet en Byggeplads, beliggende ved Østervoldgade mellem det astronomiske Observatorium og Sølvgades Forlængelse, hvor der tillige vilde blive Plads til en Nybygning for Universitetets mineralogiske Museum. Ved Loven af 1ste April 1888 blev dernæst de fornødne Midler bevilgede og i September 1892 kunde Laboratoriets nye Bygning aabnes for Undervisningen.

I Tiden mellem Vedtagelsen af Planerne for den nye Laboratoriebygning og selve Bygningens Fuldendelse havde Forholdene udviklet sig til Gunst for Laboratoriet. Den polytekniske Læreanstalt havde nemlig faaet opført en ny Bygning, som blev taget i Brug i September 1890, og ligeledes var der grundet en farmaceutisk Læreanstalt med egen Bygning, som toges i Brug for Undervisningen i Efteraaret 1892, altsaa omtrent samtidig med, at Laboratoriet kunde begynde sin Virksomhed i dets nye Bygning. Som Følge af disse Foranstaltninger blev den hele praktiske Undervisning for Polyteknerne henlagt til den nye Læreanstalt, ligesom ogsaa de farmaceutiske Studerendes Undervisning overtoges af den opførte farmaceutiske Læreanstalt.

Det nye kemiske Laboratorium kom derfor væsentlig kun til at overtage de lægevidenskabelige Studerendes praktiske Undervisning og altsaa til at arbejde med et betydeligt ringere Antal Studerende end forudsat ved dets Opførelse, saa at Pladsen i samme blev saa rigelig, at det i Aaret 1898 kunde indtil videre afgive et større Lokale til Brug for den da paabegyndte medico-fysiske Undervisning af de lægevidenskabelige Studerende. Medens Antallet af Deltagere i Laboratoriets Øvelser i Aarene 1887—92 var gennemsnitlig 200 i hvert Halvaar, har det derfor i dets nye Bygning kun været gennemsnitlig ca. 157 i Aarene 1893—1900. Der er saaledes al Grund til at antage, at Laboratoriet i en lang Aarrække vil finde rigelig Plads i den nye Bygning.

Økonomiske Forhold. Vistnok kun faa videnskabelige Instituter kunne som Universitetets kemiske Laboratorium fremvise det Forhold, at det til sammes Drift af Statskassen ydede Annuum har holdt sig næsten uforandret i Løbet af 40 Aar og aldrig har været overskredet. I Aaret 1859 var Laboratoriets Annuum paa Finansloven 4450 Kr. og udgjør nu 4950 Kr.; Forhøjelsen fandt Sted med Finansloven 1900—1901 og begrundes ved de Udgifter, som Driften af Laboratoriet i den nye Skikkelse vilde medføre. Aarsagen til, at Laboratoriet ikke har behøvet at stille større aarlige Krav til Statskassen, er den, at de Studerende betale et Vederlag til Laboratoriet for den ydede Undervisning, saa at saavel Indtægten som Udgiften ved Laboratoriets Drift stiger og falder med Antallet af Deltagerne i dets Øvelser, og at den for Undervisning erlagte Betaling staar i det rette Forhold til den med samme følgende Udgift, fremgaar af, at Statskassens Annuum aldrig er blevet overskredet. Selvfølgelig er der paa Laboratoriets Lønningskonto i Aarenes Løb indtraadt væsentlig Forhøjelse, fordi saavel Assistenternes som Betjentenes Antal maatte forøges paa Grund af den saa overordentlig stærke Stigning af de Studerendes Antal.

Da det for Undervisningen fastsatte Vederlag kunde være trykkende for enkelte Studerende, foreslog Laboratoriets Bestyrer i Aaret 1868, at der oprettedes 3 *Fripladser* ved samme, hvilket Antal efterhaanden blev forøget til 5, 10 og 15 (Ministeriets Resol. 3die November 1880), saafremt Laboratoriet kunde afholde den dermed forbundne Udgift.

Ved tilbørlig Økonomi lykkedes det efterhaanden i denne lange Aarrække at forsyne Laboratoriet med et stort Antal af Præcisionsinstrumenter og andre kostbare Apparater, saasom kemiske Vægte, Mikroskoper, Spektroskoper, Luftpumper, Akkumulatorer, Platin- og Sølvkar, saaledes at alene Beholdningen af Platin og Platinredskaber udgjorde 6165 Gram, svarende til en Værdi af 16—18000 Kr., da Laboratoriet den 1ste Oktober 1901 overdroges til dets nye Bestyrer.

Gaver til Laboratoriet og Universitetets eventuelle Laboratorium for Fysik. Da Professor Julius Thomsen den 30te September 1901 fratraadte Embedet som Prof. ord. ved Universitetet, skænkede han til samme en stor Samling af videnskabelige Tidsskrifter for Kemi og Fysik, ialt ca. 1150 Bind, nemlig:

1. *Til det kemiske Laboratorium:*

a) Annales de Chimie og dets Fortsættelse, Annales de Chimie et de Physique; den hele Række fra Tidsskriftets Begyndelse i Aaret 1788 indtil Udgangen af Aaret 1901, ialt 364 Bind. Saavidt vides, er det det eneste fuldstændige Exemplar, som findes i Danmark;

b) Den hele Række fortløbende Tidsskrifter fra Kemiens Omraade, omfattende Tidsrummet 1778—1901, hvis efterhaanden følgende Udgivere ere: L. Crell, A. N. Scherer, A. F. Gehlen, J. C. Schweigger, O. L. Erdmann, H. Kolbe og E. Meyer, ialt 336 Bind;

c) Et fuldstændigt Exemplar af Berzelius' Jahresberichte, ialt 29 Bind, samt

d) 25 Aargange af Bulletin de la société chimique de Paris, ialt 51 Bind.

2. *Til Universitetets eventuelle fysiske Laboratorium:*

Green, Journal der Physik, Aar 1790—1797.

Gilbert, Annalen der Physik, Aar 1799—1824.

Poggendorff, Annalen der Physik, Aar 1824—1877.

Wiedemanns Annalen der Physik, Aar 1878—1901.

Sidstnævnte Tidsskrifter, som udgjøre tilsammen 358 Bind, have indtil videre faaet Plads i den polytekniske Lærestalts Lokaler.

B. Laboratoriets Virksomhed i 1901—1902.

Laboratoriet har i Efteraarshalvaaret 1901 og Foraarshalvaaret 1902 været besøgt af henholdsvis 161 og 175 Studerende. Antallet af Tilhørerne ved Efteraars-Forelæsningerne var 272 (ved Slutningen 175), ved Foraarshalvaarets tvende Forelæsningsrækker var Tilhørerantallet henholdsvis 153 og 11 (ved Slutningen henholdsvis 88 og 8). Nærmere Oplysninger giver omstaaende Sammenstilling.

Deltagere i praktiske Øvelser.

1901—1902.	Medicinske Studerende.	Andre Studerende.	Ialt.	
			Studerende.	Antal af ugentlige Arbejdsdage.
Høst-Halvaar.....	139	22	161	338
Vaar-Halvaar	123	52	175	357

Afholdte Examinier.

1901—1902.	Lægeviden- skabelig Forberedelses- examen.	Magister- konferens og Skoleembeds- examen.	Antallet af praktiske Prøver.
Januar 1902	28	»	28
Juni 1902.....	54	4	58

— Docent, Dr. phil. *C. U. E. Petersen*, der under 23de Juli 1901 blev udnævnt til Professor i Kemi ved Universitetet og Bestyrer af Laboratoriet fra 1ste Oktober s. A. at regne, tiltraadte fra sidstnævnte Dag Bestyrelsen af Laboratoriet.

— Cand. mag. & pharm. Chr. Fr. Petri fratraadte den 1ste Oktober 1901 Stillingen som 4de Assistent ved Laboratoriet; i hans Sted ansattes Mag. sc. *Margrete Elisabeth Heiberg*.

— Da Laboratoriets 1ste Assistent, Cand. polyt. M. C. Harding fra 1ste Marts 1902 blev udnævnt til Inspektør ved den polytekniske Læreanstalt, rykkede fra 1ste April s. A. 2den, 3die og 4de Assistent, Cand. polyt. A. G. *Kirschner*, Mag. sc. *H. Chr. Winther* og Mag. sc. *Margrete Elisabeth Heiberg* op henholdsvis som 1ste, 2den og 3die Assistent; som 4de Assistent ansattes Mag. sc. *Niels Janniksen Bjerrum*.

9. Det filologisk-historiske Laboratorium i 1901—02.

(Professor, Dr. Kr. Erslev.)

Laboratoriets Lærerraad har i 1901—1902 bestaaet af Professorerne Gertz, Steenstrup, Erslev, Høffding, Wimmer, Vilh. Thomsen, Møller, Paludan, Jespersen, Nyrop, Heiberg, Fridericia, Wilkens og Jónsson og Docenterne Gudmundsson, Drachmann, Ad. Hansen, Vedel, A. Olrik, Dahlerup, E. Lehmann og K. Sandfeld Jensen.

Som Laboratoriets Forstander fungerede Professor Erslev.

Om Laboratoriets Virksomhed kan meddeles følgende: I Efteraars-halvaaret 1901 holdt 10 Lærere 13 Øvelsesrækker med 19 Timer ugentlig;

i Foraarshalvaaret 1902 7 Lærere 9 Øvelsesrækker med 13 Timer ugentlig. Til Laboratoriet havde i 1901—02 278 Studerende Adgang, og Laboratoriet har været aabent i 229 Dage. Den Protokol, der har været fremlagt i Læsesalen, viser et samlet Antal Besøgende af 6847; i de Maaneder, da der holdtes Øvelser, blev Læsesalen benyttet af ca. 35 Studerende daglig. Laboratoriet har i Aarets Løb modtaget Boggaver fra følgende Institutioner: Universitetet, Rigsarkivet, Statens statistiske Bureau, Videnskaberne Selskab, Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse og den norske Kildeskriftkommission og fra følgende enkelte Mænd: Direktør Ernst Bojesen, Professor Erslev, Professor Heiberg, Professor Jespersen, Professor Jónsson, den franske Gesandt, Hs. Exc. M. Jusserand, Professor Kr. Nyrop, Docent A. Olrik, Professor Paludan, Dr. V. Pingel, Docent Siesbye, Docent Vedel og Professor Wimmer.

I Aarets Løb er Bogsamlingen forøget med 293 Værker paa ialt 477 Bind, der fordele sig saaledes paa de enkelte Afdelinger:

Fælles	1 Værker,	8 Bind.
Nordisk	53 —	109 —
Tysk	8 —	12 —
Engelsk	66 —	117 —
Romansk	39 —	52 —
Klassisk	54 —	88 —
Sammenlignende Sprogvidenskab..	15 —	17 —
Historie	31 —	36 —
Filosofi	26 —	38 —

293 Værker, 477 Bind.

Laboratoriet har foruden sin aarlige Bevilling paa 3500 Kr. havt en Indtægt paa 28 Kr. 50 Ø., indkomne ved Salg af Kr. Erslev: Udvalg af Kildesteder og Salg af Katalogen. Den samlede Indtægt, 3528 Kr. 50 Ø., er anvendt saaledes:

Assistent, Rengjøring etc.	576 Kr.	» Ø.
Porto, Papir, Nøgler etc.	289 -	29 -
Bogkjøb	1795 -	19 -
Indbinding	868 -	2 -

3528 Kr. 50 Ø.

10. Den Arnamagnæanske Stiftelse i 1902.

I Aaret 1902 har Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat fortsat Arbejdet paa det under Pressen værende Palæografiske Atlas saaledes, at den danske Afdeling kan forventes udgivet i den nærmeste Fremtid.

Det Arnamagnæanske Stipendium er fra 1ste Januar 1903 blevet fornyet paa 2 Aar for den hidtilværende Indehaver, Arkivassistent B. Melsted.